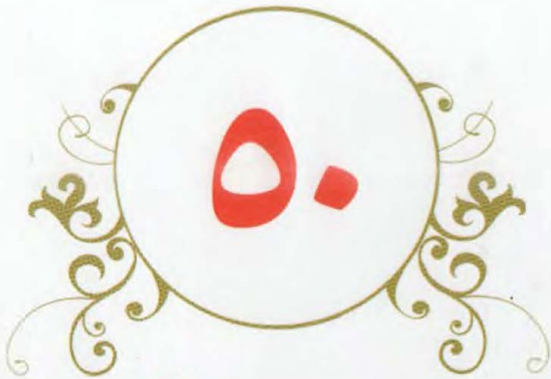

پروژه‌ی به‌های فهرمووده

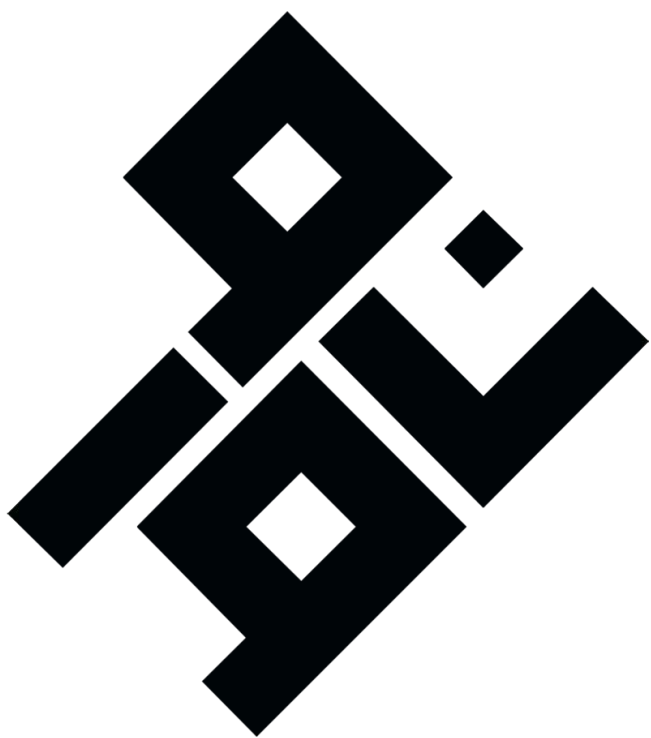

فهرمووده‌ی پیغمبر

عَلَيْهِ السَّلَامُ

نووسینی
سیروان کاکه احمد

تہفسیری نوور

50

فهرموده پیرمیرزا محمد باقر

ئاماده کردنی: سیروان کاکه أحمد

چاپی دووهم ۱۴۴۱ ز - ۲۰۲۰ ك

۱۴ * ۲۱ سم ، ۱۲۵ لاپه ره

بابهت : ئایینی

له بهرپوه بهرایه تی گشتی کتبیخانه گشتیه کان - ههریمی کوردستان

ژماره سپاردنی (۸۹۷) ی سالی ۲۰۱۸ پیدراوه

مافی چاپ پارێزراوه بۆ (ستافی به‌های فهرموده)

خه‌تی به‌رگ : نه‌وزاد کۆیی

دیزاینی ناوه‌وه و به‌رگ: زه‌رده‌شت کاوانی

■ پروژہی بهای فہرمودہ

50

فہرمودہ کے پیغمبر ﷺ

بۆ مندالان و نهوجه وانان

سیروان کاکہ احمد

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَنْزَلَ الْفُرْقَانَ، وَنَزَلَ الْقُرْآنَ، وَأَنْعَمَ عَلَيْنَا بِالْإِيمَانِ، وَأَتَمَّ لَنَا بِالْإِحْسَانِ، وَالصَّلَاةَ وَالسَّلَامَ الْأَتَمَّ الْأَكْمَلَانَ عَلَى سَيِّدِ الْخَلْقِ، وَسَنَدِ الْحَقِّ مُحَمَّدٍ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ مِنْ بَنِي عَبْدِ نَنَّا، وَعَلَى آلِهِ الْكِرَامِ، وَأَصْحَابِهِ الْفِيحَامِ فِي كُلِّ زَمَانٍ وَمَكَانٍ، أَمَّا بَعْدُ:

به پیران!

دوای نهوهی سهرنجماندا، کۆمهله کتیبیکی زۆر بۆ مندالان و نهوجهوانان نووسراون، به زۆریه زمانهکانی دنیا، له بوارهکانی: وهرزش، چیرۆک و کورته چیرۆک و پهخشان و بهسهرهات به گشت جۆرهکانیهوه، ههروهها دهرباره ناژهلان و بالندهکان و جۆرهکانی خواردن و خواردنهوه، وه دهرباره کۆمهلیک بابتهی پهروهردیی، که لیڕهشدا ههر لایهنهو خاومن فیکریههک، به جۆرێک که خۆی پێی راسته باسی پهروهرده دهکات، وه کۆمهلیک کتیبی تایبته به مندالان و نهوجهوانان دهرباره بابته ئهلیکترۆنییهکان و شیوازی بهکارهێنان و سوود لی بینینیان، ههروهها به جۆرهها شیوازی دیکه، له دروستکردنی کورته فیدیوی زانستی و پهروهردیی، وه: بهسهرهاتی پیغهمبهران و هاوشیههکانی، به باش و خراپهوه...

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَنْزَلَ الْفُرْقَانَ، وَنَزَلَ الْقُرْآنَ، وَأَنْعَمَ عَلَيْنَا بِالْإِيمَانِ، وَأَتَمَّ لَنَا بِالْإِحْسَانِ، وَالصَّلَاةَ وَالسَّلَامَ الْأَتَمَّ الْأَكْمَلَانَ عَلَى سَيِّدِ الْخَلْقِ، وَسَدِّدِ الْحَقَّ مُحَمَّدٍ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ مِنْ بَنِي عَدْنَانَ، وَعَلَى آلِهِ الْكَرَامِ، وَأَصْحَابِهِ الْفَخَامِ فِي كُلِّ زَمَانٍ وَمَكَانٍ، أَمَّا بَعْدُ:

به ریزان!

دوای ئەوەی سەرنجماندا، کۆمەڵە کتییکی زۆر بۆ منداڵان و نەوجەوانان نووسراون، بە زۆریەکی زمانەکانی دنیا، لە بوارەکانی: وەرزش، چیرۆک و کورتە چیرۆک و پەخشان و بەسەرھات بە گشت جۆرەکانیەوە، ھەروەھا دەربارەی ئازەلەکان و بەلندەکان و جۆرەکانی خواردن و خواردنەو، وە دەربارەی کۆمەڵێک بابەتی پەرەردەیی، کە لێرەدا ھەر لایەنەو خاوەن فیکریەک، بە جۆریک کە خۆی پێی راستە بۆی پەرەردە دەکات، وە کۆمەڵێک کتییێکی تایبەت بە منداڵان و نەوجەوانان دەربارەی بابەتە ئەلیکترۆنییەکان و شیوازی بەکارھێنان و سوود لێ بێنییان، ھەروەھا بە جۆرەھا شیوازی دیکە، لە دروستکردنی کورتە فیدیۆی زانستی و پەرەردەیی، وەک: بەسەرھاتی پێغمەبەران و ھاوشۆەکانی، بە باش و خراپەو...

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَنْزَلَ الْفُرْقَانَ، وَنَزَلَ الْقُرْآنَ، وَأَنْعَمَ عَلَيْنَا بِالْإِيمَانِ، وَأَتَمَّ لَنَا بِالْإِحْسَانِ، وَالصَّلَاةَ وَالسَّلَامَ الْأَتَمَّ عَلَى سَيِّدِ الْخَلْقِ، وَسَنَدِ الْحَقِّ مُحَمَّدٍ بِنِ عَبْدِ اللَّهِ مِنْ بَنِي عَدْنَانَ، وَعَلَى آلِهِ الْكَرَامِ، وَأَصْحَابِهِ الْفَخَامِ فِي كُلِّ زَمَانٍ وَمَكَانٍ، أَمَّا بَعْدُ:

به پېژان!

دواى نهوې سهرنجماندا، كومه له كتيبيكي زور بو مندالان و نهوجه وانان نووسراون، به زوريه زما نه كاني دونيا، له بواره كاني: وهرزش، چيروك و كورته چيروك و په خشان و به سهرهات به گشت جوړه كانيه وه، ههروهه دهر باره ناژه لان و بالنده كان و جوړه كاني خواردن و خواردنه وه، وه دهر باره كومه ليك بابته پېرورده ي، كه ليړه شدا هه لايه نهو خاوهن فيكره يه ك، به جوړك كه خوي پي راسه باسي پېرورده ده كات، وه كومه ليك كتيبي تايبهت به مندالان و نهوجه وانان دهر باره بابته نه ليك تر ونييه كان و شيوازي به كار هيتان و سوود لي بينينيان، ههروهه به جوړه ها شيوازي ديكه، له دروست كردني كورته فيديوي زانستي و پېرورده ي، وه: به سهرهاتي پيغه مبه ران و هاوشيوه كاني، به باش و خراپه وه...

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَنْزَلَ الْفُرْقَانَ، وَنَزَلَ الْقُرْآنَ، وَأَنْعَمَ عَلَيْنَا بِالْإِيمَانِ، وَأَنْتُمْ لَنَا بِالْإِحْسَانِ، وَالصَّلَاةَ وَالسَّلَامَ الْأَتَمَّانِ الْأَكْمَلَانِ عَلَى سَيِّدِ الْخَلْقِ، وَسَنَدِ الْحَقِّ مُحَمَّدٍ بِنِ عَبْدِ اللَّهِ مِنْ بَنِي عَدْنَانَ، وَعَلَى آلِهِ الْكِرَامِ، وَأَصْحَابِهِ الْفِخَامِ فِي كُلِّ زَمَانٍ وَمَكَانٍ، أَمَّا بَعْدُ:

به پېژان!

دواى نهوې سهرنجماندا، كومه له كتيبيكي زور بو مندالان و نهوجه وانان نووسراون، به زوريه ي زمانه كاني دونيا، له بواره كاني: وهرزش، چيرپوك و كورته چيرپوك و په خشان و به سهرهات به گشت جوړه كانيه وه، ههروه ها دهر باره ي ناژه لان و بالنده كان و جوړه كاني خواردن و خواردنه وه، وه دهر باره ي كومه ليك بابته ي پهر وهرده ي، كه ليړه شدا هه رلايه نه و خاوېن فيكره يه ك، به جوړي ك كه خوي پي راس ته باسي پهر وهرده ده كات، وه كومه ليك كتيبي تاييه ت به مندالان و نهوجه وانان دهر باره ي بابته ته ئه ليك تر ټونييه كان و شيوازي به كارهي تان و سوود لي بينينيان، ههروه ها به جوړه ها شيوازي ديكه، له دروست كردني كورته فيديوي زانستي و پهر وهرده ي، وه: به سهرهاتي پيغه مبه ران و هاوشيوه كاني، به باش و خراپه وه...

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَنْزَلَ الْفُرْقَانَ، وَنَزَلَ الْقُرْآنَ، وَأَنْعَمَ عَلَيْنَا بِالْإِيمَانِ، وَأَتَمَّ لَنَا بِالْإِحْسَانِ، وَالصَّلَاةَ وَالسَّلَامَ الْأَتَمَّانِ الْأَكْمَلَيْنِ عَلَى سَيِّدِ الْخَلْقِ، وَسَنَدِ الْحَقِّ مُحَمَّدٍ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ مِنْ بَنِي عَبْدِ نَنَّا، وَعَلَى آلِهِ الْكِرَامِ، وَأَصْحَابِهِ الْفَخَامِ فِي كُلِّ زَمَانٍ وَمَكَانٍ، أَمَّا بَعْدُ:

به پېرزان!

دواى ته وهى سهرنجماندا، كومه له كتيبيكي زور بو مندالان و نهوجه وانان نووسراون، به زوربهى زمانه كانى دونيا، له بواره كانى: وهرزش، چيرپوك و كورته چيرپوك و پەخشان و به سهرهات به گشت جوړه كانيه وه، ههروهها دهربارهى ناژه لان و بالنده كان و جوړه كانى خواردن و خواردنه وه، وه دهربارهى كومه ليك بابتهى پهروه دهى، كه ليره شدا ههرايه نه و خاومن فيكرهيه ك، به جوړيك كه خوى پي راسته باسى پهروه ده دهكات، وه كومه ليك كتيبي تاييهت به مندالان و نهوجه وانان دهربارهى بابته ته ليك تر نوښه كان و شيوازي به كارهيانان و سوود لي بينينيان، ههروهها به جوړهها شيوازي ديكه، له دروستكردنى كورته فيديوى زانستى و پهروه دهى، وه: به سهرهاتى پيغه مبه ران و هاوشيوه كانى، به باش و خراپه وه...

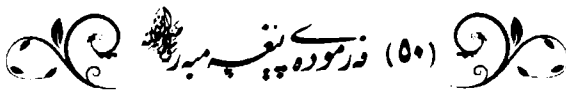
ئىمە لە ستافى (بەھاي فەرموودە)، بە ئەركى سەرشانى خۇمان
دانا، كە ھەلسىن بە زىندوو كوردنەۋەي ھەندى سۈننەتى پىيغەمبەرى
خۇا (صلى الله عليه وسلم) لە نىۋ دىل و ناخى نەۋو رۆلە شىرنەكانى
گەلى كوردزمان..

ھەلساين بەئامادە كوردنى نامىلكەيەكى خنجىلانە، كە سەرەتا
كۆمەللىك بابەتى ھەستىارى تىدا بنووسرى، دەربارەي شىۋازى بىر كوردنەۋو
مامەلەي پىيغەمبەرى خۇا (صلى الله عليه وسلم) بەرانبەر بە مىندالان و
نەوجەوانان، تا حەقىقەتى ئەم پىيغەمبەرە گەۋرە (صلى الله عليه وسلم)،
لە شىۋازى مامەلە كوردنى لە گەل ئەو ئاستە بناسن و بزائن.

ئىنجا لىرەۋە خۇشەۋىستى ئەم زاتە موبارەكە بخەينە ناخ و دلىانەۋو،
بىنە يەكىك لە قوتايىبە بەرجەستە و گىيانفیداو خزمەتكارەكانى ئەم
ئىسلامە، لە سۆنگەي ئەم بىر كوردنەۋەمان، ئەم ھەنگاۋانە نراون، لە
ئامادە كوردنى نامىلكەكە:

- ۱)- پەنجا فەرموودەي شىرىن و ناۋازەۋ پەرۋەردەيىمان دىارى كەردوون.
- ۲)- بۇ ھەر فەرموودەيەك، ناۋىشانىكى تايبەتمان داناون.
- ۳)- فەرموودەكانمان سەرەتا واتا كەردوون.
- ۴)- سوودە ۋەدەستەتۋەكانى فەرموودەكانمان دەرھىتاۋن.
- ۵)- لە ھەندىك بابەت ۋىنەي تايبەتمان لە گەل داناون.

داۋاكارىن لە خۋاي تعالى بىكاته توشۋوى دۋاپۇژ بۇ ستافى
پرۇژەۋ ھاۋكاران، ۋە توشۋويەكى نەبۋاۋە بۇ دايك و باۋكى مىندالان
و نەوجەوانانىش، كە ھەۋلبدىن رۆلە و جگەرگۆشەكانيان بەشدار بىكەن

ۋە ھانىيان بىدىن فەرموودەكان لەبەر بىكەن ۋە بە پىنى بۇ گونجانيش
فەرموودەكانيان بۇ شى بىكەنەۋە تا بەرچاويان پرونتىر يىت، لە كاتى
جىبە جىي كىردن.

لە كۆتايى: ھەر كەسىك ھەۋلى خۆ فير كىردنى ئاين بدات، ئەمە
نیشانەيەكە بۇ ئەۋە كە خواۋ پىغەمبەر (صلى الله عليه وسلم)
خۇشيان دەۋى، ۋە ھەر كەسىكيان خۇشويست دەچىتە بەھەشتەۋە.

ئىنجا بزائە! پىغەمبەر گيان (صلى الله عليه وسلم) دووعاى زۆر
كىردۈە بۇ كەسىك كە خەرىكى فير بوونى فەرموودەكانيەتى ۋە بىلاويان
دەكاتەۋە، بۇ نمونە فەرموويەتى:

(نَضَرَ اللَّهُ امْرَأً سَمِعَ مِنَّا حَدِيثًا فَحَفِظَهُ حَتَّى يُبَلِّغَهُ غَيْرَهُ)^(۱).

ۋاتە: خوا پروخسارى ئەم كەسە جوان ۋە درەۋشاۋە بىكات، كە فەرموودەيەك
لە ئىمە دەبىستى ۋە لەبەرى دەكات، ۋە دەيگەيەنى بە كەسانى دىكەش.

(۱) صحيح: رَوَاهُ أَحْمَدُ، وَصَحَّحَهُ شُعَيْبُ الأَرْنَؤُوط.

كاتىك سەرنجى پىغەمبەر ﷺ دەدەي!

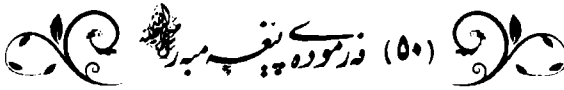
خوای پەرورەدگار بە حىكمەت و بەخششى خۆى، لە نىۆ ھەموو
 مەرفايەتى موحەممەد (صلی اللہ علیہ وسلم) ى ھەلپژاردو، کردیە
 پىغەمبەر و پەيامدار، وە جىای کردەو و تايبەتى کرد بە شىوہەك، كە
 ھىچ بەكىك لە مەرفەكانى تری سەر زەوى، بەم شىوہ تايبەت نە کردو،
 تا ناستىك وای لىبكات بىتە پىشەواو سەرمەشق و مامۇستا بۆ
 ھەموو مەرفايەتى، وەك فەرموویەتى:

﴿لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ﴾ (۱۱) الاحزاب.

خۆشەويست (صلی اللہ علیہ وسلم) لە چرکە چرکەى سەرەتای
 ژيانیدا تا کۆتایی و وەفات فەرموونی بۆ لای خوای تەعالی، پارێزناو
 بوو بە جوانترین و باشترین پەروشتە خەلقى و خەلقپەرەکان، وە زۆر دوور
 بوو لە ھەموو سیفەتە ناپەسەند و ناشرینەکان:

پىغەمبەر (صلی اللہ علیہ وسلم) لە ھەموو کەس:

زاناترو، زمان پاراوترو، لە خواترسترو، نامانەت پارێزتر و دەستپاکترو،
 ڕووخۆشترو، راستگۆترو، عاقل و پەروشت بەرزتر، نەرم و نیاوتر و
 ھێدیی و مەندتر، خاوەن شەرم و شکۆترو، بە سۆزو پەحم و دڵسۆزترو،
 بەرپزتر و پایەدارترو خۆشەويستترو، دادگەرترو، ھەروەھا زۆر سەلامەت
 بوو، وە پارێزراوترین کەس بوو لە ھەموو سیفەتە خراپ و زەم کراوەکان.

لەسەر ئەو قسانەش كىردىمان، دۆست و دوژمنى بە وىژدان شايدىي
بۇ دەدەن، بۆيە، ئەگەر تەماشاي پىغەمبەرى خوا (صلى الله عليه
وسلم) بىكەين، وەك پەيامبەرو پىغەمبەر، لە ھەموو پىغەمبەران
پايەدارتر بوو.

ئەگەر تەماشاي بىكەين وەك مامۇستايەك، باشتىن مامۇستاو
پىشەنگ بوو بۇ مەرقايەتى، وە زمان پاراوترىن مامۇستا بوو لە
گەياندىنى پەيامەكەي.

ئەگەر وەك ھاوسەر بۇ خىزانەكانى تەماشاي بىكەين، باشتىن پياو
بوو.

ئەگەر وەك باوك لىيى بىروانى باشتىن باوك بوو، بۇ مىندالەكانى،
بىي وئىنە بوو.

ئەگەر وەك تىكۆشەرىك لىيى بىروانىن، نازاتىن و تىكۆشەرتىنى
پياوان بوو.

ئەگەر سەرنجى مامەلەو ھەلسوكەوتەكانى بدەين لەگەل مىندالان
و گەنجان، باشتىن باوك بوو بۇ مىندالەكانى، باشتىن مامۇستاو
پەروەردكار بوو بۇ قوتايىيەكانى، وە پروخۇشتىن و خۇش مامەلەتىن
كەس بوو لەگەل خەلك بە گشتى و، مىندالان بە تايىيەتى.

پىغەمبەر گىيان

مىندالانى زۆر خۇشەدەۋىست

(مىندالىك دىلتەنگ بوۋايە، دىلى دەدايەۋە)

ئەنەسى كۆرى مالىك (خۇا لىي رازى بى) ^(۱)، كە بچووك بوو،
دايىكى ھىناي بۇ لاي پىغەمبەرى خۇشەۋىست (صلى الله عليه
وسلم)، گوتى: با لە مالى تۆ يىت، ۋە ھاۋكارىت بىكات بۇ نىش و
كار، دە سالان لە خىزمەت پىغەمبەر (صلى الله عليه وسلم) بوو، زۆر
فەرمۇدەي گىپراۋەتەۋە، جا لە يەككىيان دەلى:

رۇژىك پىغەمبەر گىيان (صلى الله عليه وسلم) ھاتە مالمان، ئەو
كاتە من برايەكى بچووكم ھەبوو، پىيان دەگوت: (ئەبا عومەير)، ئەو
برايم چۆلەكەيەكى ھەبوو يارى و گەمەي لە گەل دەگرد، رۇژىك
چۆلەكەكە مرد، كە پىغەمبەرى خۇا (صلى الله عليه وسلم) ئەمەي
زانى، ھات و بىنى ئەو مىندالە بى تاقەت و دىلتەنگە، فەرموۋى:
ئەۋە چى بوۋە؟ گوتىيان: چۆلەكەكى مردوۋ، پىي فەرموۋ: ئەي ئەبا
عومەير، چى لىھات نوغەير؟! ۋەك دىلدانەۋەو بەسەر كىردنەۋەي ئەم
مىندالە، دەستى كىرد بە قسە لە گەل كىردنى. تەماشىا بىكەن! لە گەل
سەرگەرمى و سەرقالى پىغەمبەرى خۇا (صلى الله عليه وسلم)،

بە گىشت كايەكانى دىن و دونيا وەك: جەنگ و تىكۆشان و بانگەوازو
پەرستشەكان و نىش و كارى خەلك، كات دەدات بە مىندالان و قسەى
خۆش لە گەل كردنيان و دلدانە وەميان لە كاتى ناخۆشى،

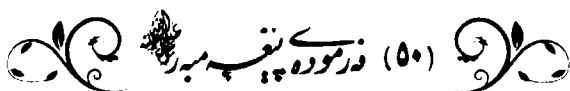
و ە ەولئى دلخۆش كردنيان دەدات، لە كاتىكدا سەرۆكى دەولەتتىكى
گەورەيەو، لە بەرزترين پىنگەو پايدى دونيايى و دواپۆژيى دايدە.

مافى نازادى رادەربىرىنى بە مىندال دەدا

سەھلى كۆرى سەعد (خو لئى رازى بى) ^(۱)، يەككىكە لە ھاوئە
بەريژەكان، دەلئى: رۆژيەك پىغەمبەرى خوا (صلى الله عليه وسلم)
لە مەجلىسەك دانىشتبوو، خواردنە وەميان بۆ ھيئا، كە خواردىەو ە بىنى
لە لاي دەستە راستى مېرمندالەك ەببوو، لە لاي دەستى چەپيشى
كۆمەلەك پياوى بە تەمەن ەببوو، پىغەمبەر گيان (صلى الله عليه
وسلم) بە مېرمندالەكەى فەرموو: ئايا مۆلەت دەدەى ئەم خواردنە وەميە
بدەم بەو پياو ە تەمەنانە، مېرمندالەكە گوتى: ناوئەللا ئەى پىغەمبەر
خو (صلى الله عليه وسلم)، حەز ناكەم بەشى خۆم بدەم بە كەس،
ھىچ كەس بە پىش خۆم بدەم (واتە: لە نۆرەى خۆم دەخۆمەو).

دلئىيام ئەم مىندالە كە دوو رىوايەت ەيە لە سەر ناوئەكەيان (عەبدوللا
يان فەزلى) بوون، ەردووكيان كۆرى عەبباسن، كە مامى پىغەمبەرى
خوايە (صلى الله عليه وسلم)، مەبەستيان لەم رەفتارە ئەو ەبوو، لئويان
بەم شوئەى ئەم قاپ و جامە بکەوئى، كە پىغەمبەرى خوا (صلى

(۱) صَحِيح: رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ، وَمُسْلِمٌ.

اللہ علیہ وسلم) لىۋى موبارەكى پىۋە لكاۋە ئاۋى پىخواردۆتەۋە،
نەگەرنا ھىندە ئەدەب فىر بوۋ بوۋ، قىسەى خۇشەۋىست رەت نەكەنەۋە.

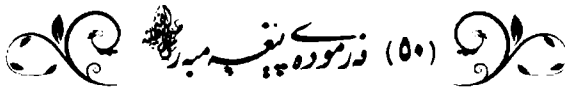
ئا لىرەدا ئامازىيەكى زۆر پرون ھەيە، كە پىغەمبەرى خوا (صلى
اللہ علیہ وسلم) زۆر گرنگى تايبەتى بە مىندال داۋە، مافى خۆى
پىبەخشيۋە، نرخ و بەھاي مىندالىيەتى پىداۋە، فىرى نازايەتى كردوۋ،
تا راددىيەك مافى ھەيى بۆچوۋنى خۆى دەرپىرئ، ۋە رايھىنان و
نامادەى كردوۋ، بۆ ئەۋەى مافى خۆيان بزانن و داۋاى بىكەن.

لە نوپۇزىشدا مىندالى لە باۋەش دەکرد

ئەبو قەتادە (خو لىۋى رازى بى) ^(۱)، دەلى: پىغەمبەرى خوا
(صلى اللہ علیہ وسلم) پۇژىك نوژى دەکرد بۆ ھاۋەلان، نومامەى
كچى زەينەبىشى لە باۋەش بوۋ (ۋاتە: كچى كچى بوۋ)، دەلى:
كە پىغەمبەر (صلى اللہ علیہ وسلم) دەچوۋ سوجدەو كپنوۋشى
دەبرد، لە باۋەشى دەيھىنا خوارو دايدەنا لەسەر زەۋى، كە بەرز دەبوۋو
ھەلدەستايەۋە، دوۋبارە كچەكەى لە باۋەشى خۆى دەکردو بلىندى
دەکردەۋە.

كە مىندال لە دايك دەبوۋ، دوعاى بۆ دەکرد

كاتىك يەككە لە ھاۋەلان خىزانەكەى مىندالى ھىتابا دونياۋ مىندالىكى
خنجىلانەى بىۋايە، دىيانھىنا بۆ لاي پىغەمبەر گيان (صلى اللہ علیہ

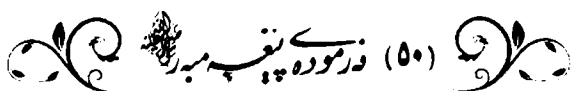
وسلم) ئەۋىش دىگىرتە باۋەشى خۆى و دىگوشى و، ماچى دەکرد، خورما، يان شىرىنى لە دەمى مىندالەكە وەردەداو دوعاى پىزو بەرەكەت و چاك بوونى بۇ دەکرد^(۱):

ئەبو موسا (خو لى پازى بى)، دەلى: (خىزانەكەم) مىندالىكى بوو، منىش ھىنام بۇ لاي پىغەمبەر (صلى الله عليه وسلم)، پىغەمبەر (صلى الله عليه وسلم) ناۋى لىنا ئىبراھىم، ئىنا مەلاشوى ھەلدايەۋە بە خورمايەك (دەمى شىرىن كرد)، وە دوعاى پىزو بەرەكەت و چاك بوونى بۇ كرد، پاشان دايەۋە دەستى خۆم.

كە نوپۇزى دەكرد مىندال دەچوونە سەر پىشتى موبارەكى

پۇژىك پىغەمبەرى خوا (صلى الله عليه وسلم) نوپۇزىكى بۇ ھاۋەلان دەكرد، نوپۇزەكە نوپۇزى فەرز بوو، ھەسەن، يان ھوسەين يەككىيان لە كاتى سوجدە كىرۋوش بىردن ھاتنە ئىو مزگەوت، چوۋە سەر پىشتى موبارەكى پىغەمبەر (صلى الله عليه وسلم)، پىغەمبەرىش لەبەر خۇشەۋىستى و پراگرتنى دلى ئەو مىندالە، خۆى دەھىلىتەۋە لە سوجدەكەى، ئىتر عەبدوللاى كوپرى شەداد كە فەرموۋدەكەيە دەگىرىتەۋە، دەلى: منىش سەرم بەرز كىردەۋە، بۇ ئەۋەى بزانم پىغەمبەرى خوا (صلى الله عليه وسلم) ھىچ شىكىكى بەسەر نەھاتەۋە؟! كەچى دەبىنم وا مىندالىك لەسەر پىشتى موبارەكەتى، منىش سەرم بىردەۋە بۇ سوجدەكەم، تا لە نوپۇزەكە تەۋاۋ بوو، خەلكەكە گوتيان: سوجدەكەت

(۱) صحيح: رواه البخاري، ومسلم.

درېژ بوو، گومانمان وا بوو وەحيت بۇ ھاتبى، يان شتىك پروویدابى؟
 پىغەمبەرى خوا (صلی اللہ علیہ وسلم) فەرموۋى: نا ھىچيان نەبوو،
 بەلكو كۆرەكەم لەسەر پىشتم بوو، پىم خۇش نەبوو، لەسەر پىشتم لايبىدەم،
 تا نىشى خۇى تەۋاو كىرد (دىارە جۆرە يارىەكى كىردو).

مىندالانى ماچ دەكىرد

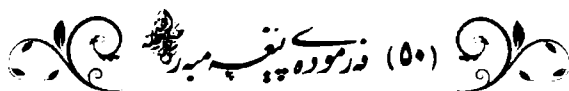
ئەبو ھورەيرە (خو لىنى رازى بى) ^(۱)، دەلى: پىغەمبەرى خوا
 (صلی اللہ علیہ وسلم) ھەسەنى كۆپى عەلى ماچ كىردو، لەو كاتەدا
 ئەقرەعى كۆپى ھابىسى تەمىمى لەلاى دانىشتىبوو، ئەقرەغ گوتى:
 ئەى پىغەمبەرى خوا! (ئايا تۆ مىندال ماچ دەكەى؟) لە راستىدا مىن
 دە مىندال ھەيە، تا ئىستايەك مىندالىشم ماچ نەكىردوون، پىغەمبەرى
 خوا (صلی اللہ علیہ وسلم) تەماشاي كىرد! پاشان فەرموۋى: ھەر كەس
 بەزەمى نەنوئى، بەزەمى لەگەل نانوئى، (واتە: نەگەر لەگەل مىندال
 بە بەزەمى نەبى، خوا بە بەزەمى نابى لەگەلت).

لەبەر مىندالى خۇى ھەلساۋەتەۋە

عائىشە داىكى ئىمانداران (خو لىنى رازى بى) ^(۲)، دەلى: ھىچ
 كەسنىك نەبىنىۋە لە شىۋەى قسە و باس و نەۋەندەى فاطىمە لە
 پىغەمبەر (صلی اللہ علیہ وسلم) چوۋى، كاتى (فاطىمە) خوا
 لىنى رازى بى، بەھاتبايە بۇ لاي پىغەمبەر (صلی اللہ علیہ وسلم)

(۱) صحيح: رواه البخاري، ومسلم.

(۲) صحيح: رواه البخاري في الأدب المفرد .

لەبەرى ھەلدەستاۋە پېشۋازى لى دەکردو ماچى دەکرد، ۋە ھەروەھا لە جىڭگەي خۆي دايدەنىشاند، ئەۋىش كاتى پېغەمبەر (صلی اللہ علیہ وسلم) بەھاتايە بۇ لای لەبەرى ھەلدەستاۋ پېشۋازى لى دەکردو ماچى دەکردو لە جىڭگەي خۆي دايدەنىشاند، لە نەخۆشى سەرمەرگىدا ھاتە ژوورەۋە بۇ خزمەتى، پېشۋازى لىکردو ماچى کرد.

سلاۋى لە مىندالان دەکرد

ئەنەسى كۆرى مالىك (خو لى پازى بى) ^(۱)، دەگىزىتەۋە، دەلى: پېغەمبەر گىيان (صلی اللہ علیہ وسلم) پۇژىك ھات بۇ لامان، نىمە ئەۋكاتە مىندال بوۋىن، سلاۋى لىكردىن، مىنى نارد بۇ پېۋىستىيەك، لەسەر پىڭگاكە دانىشت چاۋەرۋانى مىنى دەکرد ھەتا گەرەمەۋە، دەلى: كەمىك دۈاكەۋىم لە گەرەنەۋەم بۇ لای دايكى سولەيم، گوتى: ئەنەس بۇچى دۈاكەۋىتى؟ گوتىم: پېغەمبەر (صلی اللہ علیہ وسلم) ناردىمى بۇ پېۋىستىيەك، گوتى: چى بوو؟ گوتىم: ئەۋە نەھنىيە، گوتى: نەھنىيە پېغەمبەر (صلی اللہ علیہ وسلم) بپارىزە. ھەروەھا ئەنەس (خو لى پازى بى) ^(۲)، دەلى: كە پېغەمبەرى خوا (صلی اللہ علیہ وسلم) ھاتە مەدىنە مىيان بىردە خزمەتى، گوتىيان: ئەي پېغەمبەرى خوا (صلی اللہ علیہ وسلم) ئەنەس مىندالىكى زىرەك و وريايە، با خزمەتى تۇ بىكات، مىنىش ماۋەي دە سالان خزمەتى پېغەمبەرم (صلی اللہ علیہ وسلم) کرد، كاتى لە سەفەر بوو لە گەلى بووم، كاتى لە مال

(۱) صحيح: رواه مسلم.

(۲) صحيح: رواه البخاري، ومسلم.

بوو لە گەلى بووم، ھەمىشە لە گەلى بووم، لەو ماويە زۆرەدا ھەرگىز پىئى نە گوتم. ئۆف! وە بۇ ھىچ شتىك كە نەمكردىي پىئى نە فەرمووم. بۇ نە نجامت نە داو، وە بۇ ھىچ شتىك كە كرديتم نە فەرمووە. بۇ نە وەت نە نجام داو؟

زۆر دلسۆز بوو ە بۇ كچە بچوو كەكان

پېغمبەرى خوا (صلی اللہ علیہ وسلم) زۆر بە سۆز بوو بۇ مىندالان بە گشتى، بە تايبەتى بۇ كچى بچووك، لەوبارو ە ئىبنو عەبباس (خوا لە خۆى و باوكى رازى بى)، دەلى^(۱). پېغمبەرى (صلی اللہ علیہ وسلم) فەرموويەتى: ھىچ مسولمانىك نە كە دوو كچى ھەبن، بە چاكى ھاوړپيەتيان لە گەلدا بكات، بىگومان دەيخەنە بە ھەشتەو.

يارى لە گەل مىندالان دەكرد. دەيخستە سەر شانى خۆى

بەرانی كورى عازىب و ئەبو ھورەيرە (خوا لىيان رازى بى)^(۲)، دەگىر نەو، دەلىن: پېغمبەرمان (صلی اللہ علیہ وسلم) بىنى ھەسەن و ھوسەينى، ھەر يەكە لەسەر شانىكى خۆى دانابوو، سەلاتى خواى لەسەر بى، جارنىك ھەسەنى ماچ دەكردو، جارنىك ھوسەينى ماچ دەكرد، تا گەيشتە لاى ئىمە، پياوئىك گوتى: ئەى پېغمبەرى خوا ئەو مىندالانەت خۆش دەوین؟ (پېغمبەرى خواش صلی اللہ

(۱) صحيح: رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ فِي الْأَدَبِ الْمَفْرَدِ.

(۲) صحيح: رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

عليه وسلم) فرمودى: بەلى، ھەر كەس يېكەش ھەسەن و ھوسەينى
خۆشبوئ، ئەۋە منى خۆشويستە، ھەر كەس يېكەش پۇقى لىيان بىتەۋە،
ئەۋە پۇقى لە من دەيتەۋە (پەنگە مەبەست ئەۋەش بى، ھەر كەس يېكە
مىندالى خۆشبوئ، ئەۋە منى خۆشويستە، ھەر كەس پۇقى لە مىندال
بى، ئەۋە منى خۆشەويستە، ۋەك ھاندانىك تا خەلك مىندالانىان
خۆش بوئ).

داۋاي لە دايك و باوك دەكرد دادگەر بىن لە گەل مىندال

عامىرى كۆرى نوعمانى كۆرى بەشیر (خا لە خۆى و باوكى
پازى بى) ^(۱)، باوكى بۆى گىپراۋەتەۋە، كە ھەلىگرتەۋە بردوۋىتە
بۆ لاي پىغەمبەرى خا (صلى الله عليه وسلم)، گوتوۋىتە: ئەى
پىغەمبەرى خا من تۆ دەكەم بە شايدە كە ئەۋە ئەۋەم لە مال و
سامانى خۆم داۋە بە نوعمان! (پىغەمبەرىش صلى الله عليه وسلم)
فرمودىتە: ئايا ئەۋ شتەنەت بە ھەمو مىندالەكانى دىكەت داۋن؟
گوتوۋىتە: نەخىر. (پىغەمبەرى صلى الله عليه وسلم) فرمودىتە:
كەس يېكە دى غەيرى من بىكە شايدە. پاشان (پىغەمبەرى صلى الله
عليه وسلم) فرمودى: ئايا پىتخۆش نىيە ھەمو مىندالەكانت ۋەك يەك
چاكەكارىن لە گەلتدا؟ ئەۋىش گوتوۋىتە: با، پىم خۆشە ھەمو ۋەك
يەك لە گەلم چاك بن. پىغەمبەرىش (صلى الله عليه وسلم) فرمودى:
مادام تۆش بۆ ھەموۋيان ۋەك يەك مامەلە بىكە و دادگەرىبە لە گەلىان.

بۇ مردنى مىندال گىياۋە

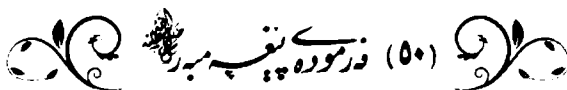
كاتىك ئىبراھىمى كورى ۋە فات دەكات، فرمىسك لە چاۋەكانى بەسەر كولم و پروومەتە موبارەكەكانى دېنە خوار، دەفرموى: ئەى ئىبراھىم! چاۋەكان فرمىسكىيان لى دى و دل تەنگ و خەمبارە بە رۇيشتنت، يەككە لە ھاۋەلان گوتى: ئايا تۆش دەگرىەى؟ فرموى: بەلى، بەلام (ولا نقول إلا ما يرضى ربنا)^(۱)، ھىچ شتىك نالېين، مەگەر ئەۋەى خوا بۇ ئىمە پىي رازىە!

سەردانى مىندالانى دەکرد گەر نەخۇش بوونايە

ئەنەس (خالى لى رازى بى)^(۲)، دەلى: مىرمىندالنىكى جوۋلەكە خزمەتى پىغەمبەرى (صلى الله عليه وسلم) دەکرد، (رۇژىك نەخۇش كەوت) پىغەمبەرىش سەردانى كردو لە لای سەرىۋە دانىشت، پىي فرموى: مەسۇلمان بى، مىرمىندالەكەش سەرى باۋكى كرد، كە ئەۋىش لەلای سەرىۋە دانىشتبو، پىي گوت رۇلە گىيان: گۇپرايەلى ئەبو قاسم بىكە! مىندالەكەش (ئىمانى ھىناۋ) مەسۇلمان بو، پىغەمبەرى خوا (صلى الله عليه وسلم) دۋاى ئەۋەى چۈۋە دەر لە مالىكە، ھەر دەيگوت: سۇپاس و ستايش بۇ ئەۋە خوايەى كە ئەۋ مىرمىندالەى رزگار كرد لە ئاگرى دۆزەخ. بە راستى ئەمە بەلگىيە لەسەر سوور بوۋنى پىغەمبەرى خۇشەۋىست (صلى الله عليه وسلم) بۇ گىرنگى

(۱) صحيح: رواه البخاري ومسلم.

(۲) صحيح: رواه البخاري.

دانى بە مىندال و نواندىنى سۆزۈ مىھربانى و خوشەويستى بۇ مىندالان
و يارمەتى دانيان، ھەرچەندە ئەگەر مىندالەكە، يان مىزمىندالەكە
مىسولمانىش نەبووبى.

سبحان الله!

كاتى سەرنج دەدەي و پادەمىنى، دەمىنى پىغەمبەرى خوشەويستمان
(صلی اللہ علیہ وسلم) بە شىك لە كاتى خوى تەرخان كىردوہ بۇ مىندالان
و، گىرنگى پىدانيان، لە گەل مىندالان باوكىكى بەسۆزۈ مىھربان بوو،
پەرۋەردەكارو مامۇستايەكى ھەكىم و كارلەجى بوو، يارى و گەمەي
لە گەل كىردوون، نامۇزگارى كىردوون و فىرى كىردوون، دوغاي بۇ
كىردوون و لە گەليان بوو لەو كاتانەي پىويستيان پىي بوو.

يىگىرمان قۇناغى مىندالى قۇناغىكى يەكجار زۆر ناسكە، ۋە
زۆرىش گىرنگە، كە مامۇستا دەتوانى لەم قۇناغە كۆمەلەك بىنەماو
بەھاي زۆر جوانى تىدا بىرونى، كە ئەم ھەلۋىستانەي پىغەمبەرى
خا (صلی اللہ علیہ وسلم) دەكرى ھەلۋىستەيان لەسەر بىكرى و
كارىان لەسەر بىكرى، بۇ پەرۋەردە كىردنى جىلەكى تەواوى كۆمەلگاۋ،
چاكسازى تىدا كران و پاكسازى تىدا كىردنى، ۋە ھەرچى سوودىك
ھەيە دەرھىترى و مامۇستايان ۋەك مامۇستايەكەيان كە پىغەمبەرى
خوشەويستە (صلی اللہ علیہ وسلم) پەچاۋى بىكەن لە پەرۋەردە كىردنى
نەۋەكانى داھاترومان.

شان بە شانى گەۋرەكان، پىغەمبەرى خوشەويست (صلی اللہ
عليہ وسلم) بانگەۋازى دەكرد لە گەل مىندالان و گەنجەكان.

ھەندى نىشانى رەھىشەت جوانى!

ھەندى لە نىشانەكانى رەھىشەت جوانى دەنوسىن، بە نومیدى ئەوھى جىبەجىيان بىكەى، بۆ سوودو بەرچاوپروونى زىاترو خۆ پازاندنەوھى باشتەر، كە خاوەنى كىتەبى: (إحياء علوم الدین) ھىناوئەتەى:

- ۱- خاوەن شەرم و شەكۆبە بەرانبەر گەورەو بچوك.
- ۲- نازارت بۆ ھىچ كەسك نەبەى، بە تايبەت مىندالان.
- ۳- زۆر چاكەكارىبە لە گەل ھاوپىكانت، گەر نىوانيان تىكچوو، ناشىيان بىكەو.

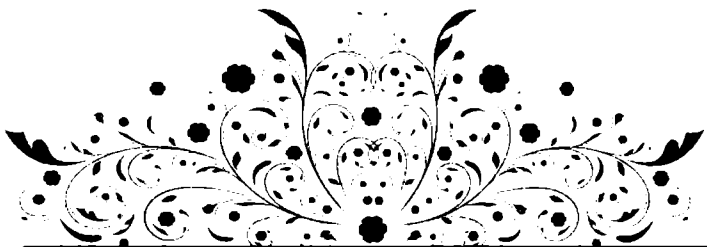
- ۴- ھەمىشە راستگۆبە لە كاتى قسە كردن.
- ۵- كەم قسان بىكە، چونكە ئە گەر كەم بلىئى، كەم ھەلە دەكەى.
- ۶- كەردەوھى چاك زۆر ئەنجام بەدە، بىزار مەبە لە كۆكەردنەوھى پاداشتەى خوا.

- ۷- ھەولبەدە ھەلەت زۆر كەم لى پووبدا لە كەردارو گوفتارت.
- ۸- ئە گەر ھەلەت كەرد، زوو داواى لىبوردن بىكە.
- ۹- گران و سەنگىن و نارامگرو لەسەر خۆبە.
- ۱۰- ھەر كەس چاكەى لە گەل كەردى، زۆر سوپاسى بىكەو دەستخوشى لى بىكە.

- ۱۱- ھىمەن و مەندو نەرمونىانبە وەك پىغەمبەرى نازىزمان (صلی اللہ علیہ وسلم).

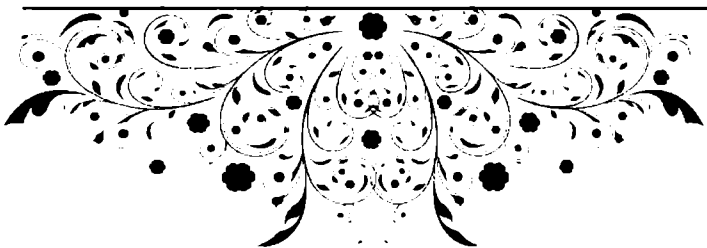
- ۱۲- داۋىن پاك و پارىزراۋ بە.
- ۱۳- بە سۆز و پەرۋش و دلسۆز بە بۆ ھەموو كەسىك.
- ۱۴- ھەرگىز نە فرەت لە كەس مەكەو جىنىو بە كەس مەدە.
- ۱۵- قسە لە نىۋان خەلك بە گىشتى و، ھاورپىيانت بە تايبەت مەگوازموە.
- ۱۶- باسى كەس مەكە بە خراپە لە پاشملەدا.
- ۱۷- زۆر بە پەلە پەل و جوولە جوول مەبە.
- ۱۸- رىق و كىنەت لە دل نەبى بەرانبەر خەلك، بە تايبەت ھاورپىكانت.
- ۱۹- رەزىل و چىرووك مەبە، دەستكراۋو بە خىشندەبە.
- ۲۰- ھەسوودىت نەبى بەرانبەر ھىچ كەسىك، خۆشحال بە بەخۆشەكانى خەلك.
- ۲۱- ھەمىشە زەردەخەنەت لەسەر لىۋىت و پروخۆشەبە لە گەل خەلك.
- ۲۲- خەلكت لەبەر خوا خۆش بویت.
- ۲۳- نەگەر كەسىكت خۆشەويست با لەبەر خوا بویت.
- ۲۴- ئەمانەت پارىزو دەست پاك بە.
- ۲۵- بەخىشندەبە، يارمەتى ھەزاران بەدە، گەر بە شتىكى كەمىش بى.
- ۲۶- پەيۋەندى ھاورپىيەتى و خىزمایەتى مەپچرىنە.
- ۲۷- زۆر رىزى مىوانان بگرە.
- ۲۸- چاكەكاربە لە گەل دايك و باوكت، ۋە خۆت دووربگرە لە خراب بوون لە گەلىان.
- ۲۹- گورپرايدلى كەسى گەورە بە، نەگەر نامۆزگارى باشى كەردى.
- ۳۰- بەبەزەمى و لىبوردەبە لە گەل ھەموو كەس، بە تايبەت ھاورپىكانت.

۱
فرموده لهبر بکه و کاری پښ بکه

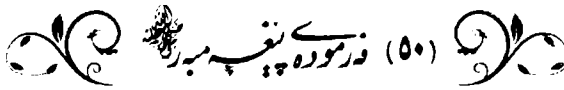

(رَحِمَ اللَّهُ مَنْ سَمِعَ مِنِّي حَدِيثًا، فَبَلَّغَهُ كَمَا سَمِعَهُ)^(۱).

واته: په حمه تی خوا له و که سه بڼ، که فرموده ده که له من
ده بیستی، وه ده یکه یه ننې وه ک چوڼ بیستوویه تی.

(۱) صحیح: رَوَاهُ ابْنُ حَبَانَ: ۶۷، عن ابن مسعود قال شعيب الأرناؤوط: إسناده حسن.

سوۋدەكانى ئەم فەرمۇدە:

۱- پېغەمبەر گيان (صلی اللہ علیہ وسلم) دووعای بۇ تۆ کردوہ،
کہ سەرگەرم و سەرقالی لەبەر کردنی فەرمۇدەكانی.

۲- ھەولبەدە باش بیانخوئنی و لەبەریان بکەى و کاریان پى بکەى،
ئىنجا دواتر لە داھاتوو خەلکیان لی فیر بکەى.

۳- خەریک بوونت بە فەرمایشتەكانی پېغەمبەرى خوا (صلی اللہ علیہ
وسلم)، وات لیدەکات زۆرتەین سەلاوات بۇ پېغەمبەر گيان (صلی اللہ
علیہ وسلم) بنیى، وە دەبی زۆر وریا بی لە بلاوکردنەوہی فەرمۇدە،
چونکہ دووعایەکە بۇ ئەو کەسانەىە کە بە جوانترین شیۆە بلاوی
دەکەنەوہو رای دەگەینەن، واتە: چۆنیان بیستوہ ئاواش دەیلینەوہ.

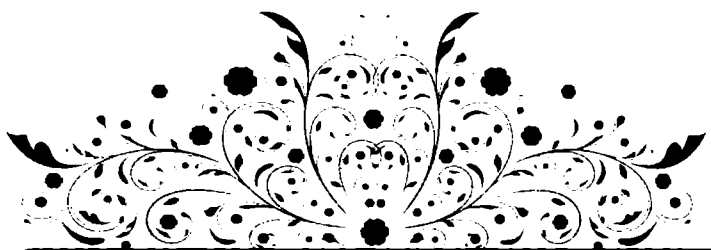
۴- دەبی زۆر گەرنگی بە فەرمۇدەكانی پېغەمبەرى خوۆشەویستمان
(صلی اللہ علیہ وسلم) بدەین، چونکہ ھەرچی فەرموویەتی لە لایەن
خواوہ پى گوتراوہ، وەك خوا فەرموویەتی:

﴿ وَمَا يَنْطِقُ عَنِ الْهَوَىٰ ۚ (۲) إِنْ هُوَ إِلَّا وَحْيٌ يُوحَىٰ (۱) ﴾ النجم.

واتە: موخەمەد (صلی اللہ علیہ وسلم) لە خوۆە قسان ناکات، بە
دەلیلی ئەوہی دەیلی خوی گەورە بۆی ناردوہ.

خوا مه به ست بوون له كاري چاك

٢

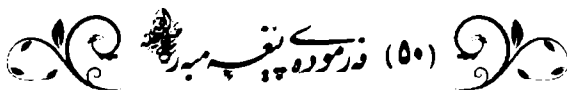

(إِنَّ اللَّهَ لَا يَقْبَلُ مِنَ الْعَمَلِ إِلَّا مَا كَانَ لَهُ خَالِصًا،
وَابْتُغِيَ بِهِ وَجْهُهُ)^(١).

واته: بيگومان خوا نه و کرده وانه وهرده گري، که ته نها بو
ره زامه ندي نه و نه نجام دراون.

(١) حسن صحيح: رَوَاهُ النَّسَائِيُّ: ٣١٤٠، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ الْبَاهِلِيِّ (رضي الله عنه).

سۈدەكەنى ئەم فەرمۇدە:

۱- ھەر كارىڭكى چاكان بىر دەپى تەنھا مەبەستمان خوا بى، جا بىكەينە نىشانە، كارىڭ كە بۇ خوا دىكەين، نەگەر بەراستى بۇ خوا بى، نەۋىيە كە ھىچ چاۋەرۋانىيەكان لەو كەسە نەبى، كە چاكەى لەگەلدا دەكەين.

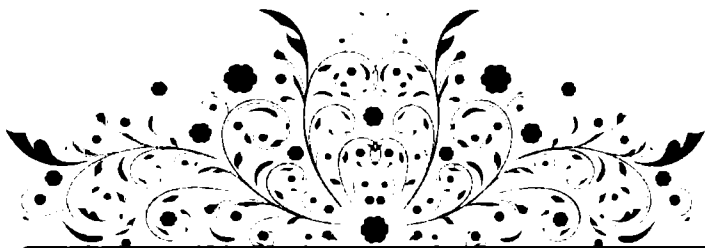
۲- ھەموو ئىش ۋ كارىڭ، جا دەرس خوتىندىن بى لە قوتابخانە، ئىش كىردىن بى لە شوتىڭ، يارمەتى دانى كەسىڭ بى، پىۋىستە بە جوانى نەنجامى بدەين.

۳- ئەم فەرمۇدە جياكەرەۋىيە لە نيۋان كارى ۋەرگىراۋ لاي خوا، كارى ۋەرنەگىراۋ لاي خوا، بۇيە دەپى ھەموو ھەولمان لەسەر جەۋھەرى كارەكان بى، نەك رۋالەتى كارەكان.

۴- ھەر قەسەدەك رىستمان بىكەين، يان ھەر كارىڭ رىستمان نەنجامى بدەين، مەبەستمان خوا نەبوو، ۋا باشە نيەتى خۇمان ساف بىكەين، ئىنجا نەنجامى بدەين.

ټيسلام و پايه کانی

٣

(بُنِيَ الْإِسْلَامُ عَلَى خَمْسٍ: شَهَادَةِ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ، وَإِقَامِ الصَّلَاةِ، وَإِيتَاءِ الزَّكَاةِ، وَالْحَجِّ، وَصَوْمِ رَمَضَانَ)^(١).

واته: ټيسلام پټنج پايه ی هه ن:

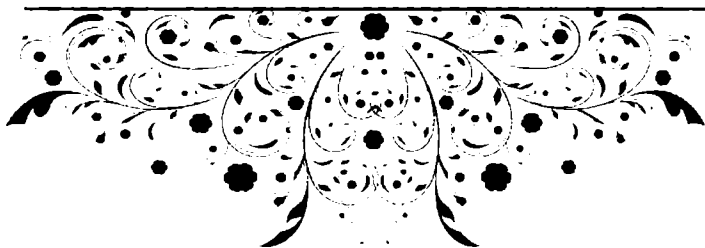
پايه ی یه که م: شایه تمان به وه که جگه له خوا هیچ په رستراوټک نیه، وه موجه ممه د پټخه مبه ری خوا یه.

پايه ی دوو هم: نه نجامدانی پټنج نوټ له پوژټکدا.

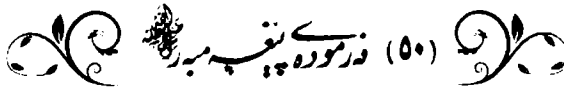
پايه ی سییه م: زه کات ده رکړدن له مال و سامانمان (سالی جارټک).

پايه ی چواره م: حه جی مالی خوا (له هه موو ته مه ن یه کجار، نه گهر توانا هه بوو).

پايه ی پټنج هم: گرتنی پوژوو ی مانگی په مه زان (له سالی کدا ته نها یه ک مانگ).

(١) صحيح: رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا.

سوۋدەكانى ئەم فەرمودە:

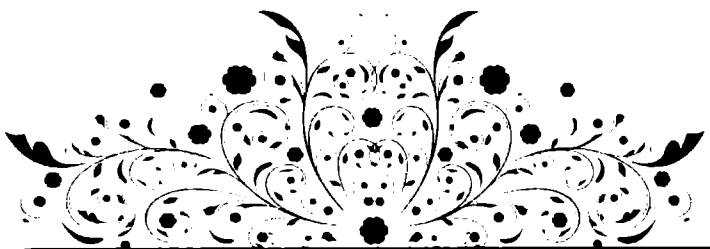
۱- ناساندن و پىتناسە كردنى ئىسلام لە چەند وشەيك، بە شىۋەكى پوخت.

۲- تەنھا بە جىبەجى كردنى ئەم پاينە، مروڤ بە مسولمان ھەژمار دەكرى.

۳- بە جىبەجى كردنى ئىسلام، مروڤەكان سەلامەت دەبن لە دونياو دواپوژ.

۴- پاينەكانى ئىسلام ديوى ئاشكراو پابەندى نەركەكانى ئىسلامەو بەرھەمى ئيمانە، چونكە ھەر كەس ئيمانى ھىتاو، پاينەكانى ئيمانى بە راست زانى لە دلەۋو دانى پىداھىتا بە زار، پىويست دەيى لەسەرى ئەو نەرك و پابەنديانەش جىبەجى بكات.

ئىمان و پاىەكانى

(الْإِيمَانُ: أَنْ تُؤْمِنَ بِاللَّهِ، وَمَلَائِكَتِهِ، وَكُتُبِهِ، وَرُسُلِهِ، وَالْيَوْمِ
الْآخِرِ، وَتُؤْمِنَ بِالْقَدَرِ خَيْرِهِ وَشَرِّهِ^(۱)).

واتە: ئىمان شەش پاىەى ھەن:

پاىەى يەكەم: بىروامان ھەبى بە خوا.

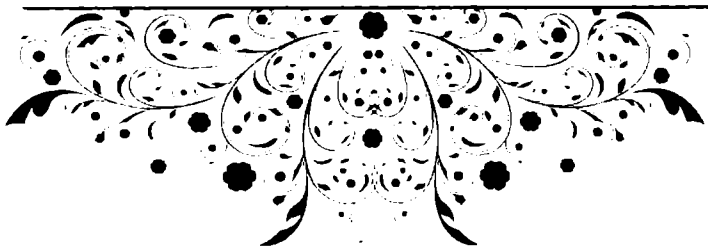
پاىەى دووھەم: بىروامان ھەبى بە فرىشتەكانى خوا.

پاىەى سىيەم: بىروامان ھەبى بە كىتەبەكانى خوا.

پاىەى چوارەم: بىروامان ھەبى بە پىغەمبەرەكانى خوا.

پاىەى پىنچەم: بىروامان ھەبى بە پۇژى دواىى.

پاىەى شەشەم: بىروامان ھەبى بە قەدەرى خوا بە چاك و بە خراپەوھ.

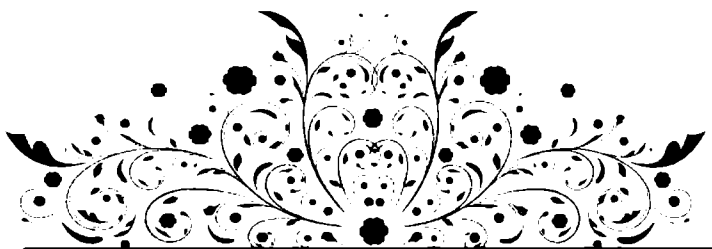
(۱) صحيح: رَوَاهُ مُسْلِمٌ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، عَنْ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا.

سوودەکانى ئەم ھەرموودە:

- ۱- ناساندن و پېتناسە کردنى ئيمان و پايدەکانى بە شىۋەكى كورت و پوخت.
- ۲- ئيمان شەش پايدە ھەن، بە پرۋا نەبوون بە يەككىيان، ئيمان قبول ناکرى.
- ۳- ھەر کاتىك ئەم پايدەنى ئيمان لەسەر کردارو گوڤتارى تاکەکانى ھەر کۆمەلگایەك پەنگدانەومیان ھەبوو، نارام و دۇنيا و سەلامەت دەبن.
- ۴- ئيمانى تەوا و اتە: پرۋا بوون بە ھەموو ئەو شتانەى کە خواى گەورە لە قورنندا باسى کردوون، وە پرۋا بوون و بە راست زانىنى ھەموو ئەو شتانەى کە پېغەمبەرى خوشەويستمان (صلی اللہ علیہ وسلم) بوى باسکردووين.

لە دىنى خوا شارەزا بە

(مَنْ يُرِدِ اللَّهُ بِهِ خَيْرًا يُفَقِّهْهُ فِي الدِّينِ)^(۱).

واتە: خوا چاكەى بۆ ھەر كەسك بویت، لە ئاين تتيده گەيەنى و
شارەزاي دەكات.

(۱) صحيح: رَوَاهُ البخاري: ۱۱.

سووده کانی نهم فهرمووده:

۱- (فقهه) واته: ټيگه يشتينيكي
قول و دروست له ناين، كه
نهمه جيايه له هـهـ بووني
كۆمه ليك زانباري و شاره زايي
روالتهـتي .

۲- نه گهر به دلسوزي ههولي
فيرووني دين بدهي دلنيابه
خوا خوشيدهوي .

۳- نه گهر يهك نايه تيش بيت
ههولېده بلاوي بكيه وه .

۴- گه ورهي زانست و شاره زاي
بوونت له ناين بو دهرده كهوي .

علم طفلك

اكمل الحديث .. قال رسول الله صلى الله
عليه وسلم : (من يرد الله به خيرا) ؟

السؤال

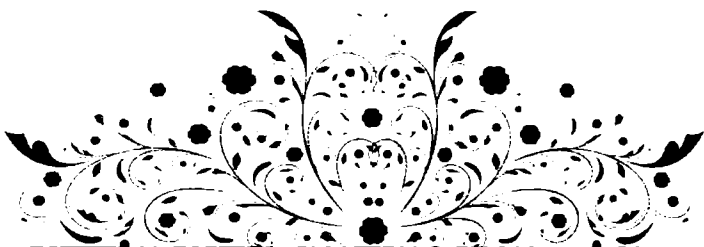
(..... يفلحه في الدين) رواه البخاري
ومسلم

الجواب

تام و چىزى ئيمان بىكە

۶

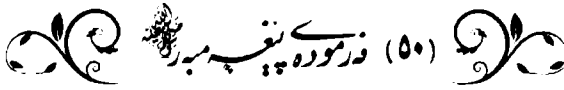

(ثَلَاثٌ مَنْ كُنَّ فِيهِ وَجَدَ حَلَاوَةَ الْإِيمَانِ: أَنْ يَكُونَ اللَّهُ
وَرَسُولُهُ أَحَبَّ إِلَيْهِ مِمَّا سِوَاهُمَا..)^(۱).

واتە: سى شت لە ھەر كەس كەدا ھەبن، ئەو كەسە شىرىنى
ئىمانى چەشتو: (يەككىيان ئەو ھە) خواو پىغە مەبەرە كەى لە
ھەموو كەس خۆشتر بویت.

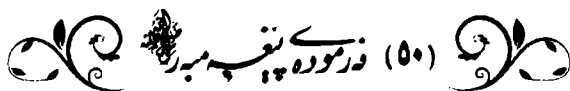

(۱) صحيح: رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ، عَنْ أَنَسٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ).

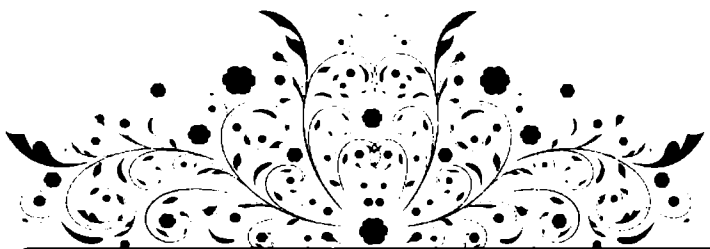

سۈۋدەكانى نەم فەرمودە:

- ۱- خۋاى گەورەو پىغەمبەرمان (صلى الله عليه وسلم) لە خۇمان و دايكان و باوكمان و ھەموو كەسك خۇشتر دەوى.
- ۲- قسەى ھىچ كەسك بە پىش قسەى خوا (عزوجل)، وە بە پىش قسەى پىغەمبەر گيان (صلى الله عليه وسلم) نەخەين.
- ۳- نىشانەى خۇش وىستنى خواو پىغەمبەر (صلى الله عليه وسلم) برىتيە لە گوپرايەلى كردنيان.
- ۴- ھەر كەسكيشمان خۇش وىست تەنھا لەبەر خوا خۇشمان بوى.

يېغەمبەرمان (صلی اللہ علیہ وسلم)
لە ھەموو کەس خۆشتر دەوێ

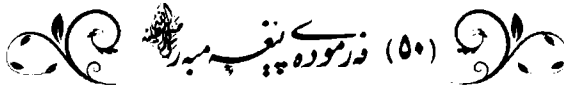

(لَا يُؤْمِنُ أَحَدُكُمْ حَتَّىٰ أَكُونَ أَحَبَّ إِلَيْهِ مِنْ وَالِدِهِ،
وَوَلَدِهِ، وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ)^(۱).

واتە: ھىچ يەكک لە ئیوە ئیمانی تەواو نیە، ھەتا منى لە باوک و
دایک و مىندالەکانى و ھەموو خەلک خۆشتر نەوێ.

(۱) صحيح: رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ).

سۈۋدەكانى ئەم فەرمودە:

۱- پيۇستە پيغەمبەرمان (صلى الله عليه وسلم) لە خۇمان و داىك و باوك و ھەموو كەس خۇشتر بوى.

۲- خۋاى گەورە لەسەرى پيۇست كىردووين پيغەمبەرمان (صلى الله عليه وسلم) لە خۇمان خۇشتر بوى^(۱).

۳- كاتىك فەرمودە دەخۇشترتەۋە نابى دەنگمان بەرزتر بىكەينەۋە لەسەر فەرمودەكە، چونكە ئەم قسانە لە زمانى موبارەكى پيغەمبەرەۋە (صلى الله عليه وسلم) ھاتوونە دەر، خۋاى گەورەش فەرمودەتى:

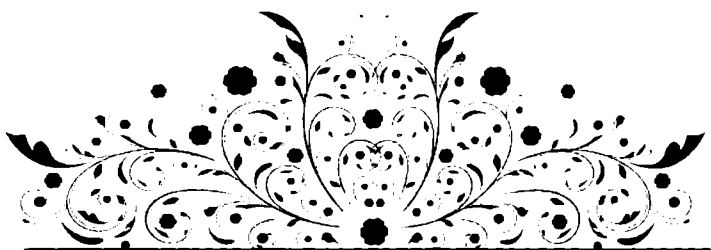
﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَرْفَعُوا أَصْوَاتَكُمْ فَوْقَ صَوْتِ النَّبِيِّ...﴾ (۲) ﴿الحجرات.

۴- ھىچ كەسنىك ئىمانى تەۋاۋ نى تەكو پيغەمبەر (صلى الله عليه وسلم) ى لە خۋى خۇشتر نەۋى، كە يىگومان ئەم خۇشەۋىستىيە ھۆكارىكە بۇ ئەۋى لە قىامەتیش لە گەلى دابىن، ۋەك فەرمودەتى: (الْمَرْءُ مَعَ مَنْ أَحَبَّ)^(۳). ۋاتە: مەرۇف لە گەل ئەۋ كەسە داىە خۇشى دەۋى.

(۱) ﴿النَّبِيُّ أَوْلَىٰ بِالْمُؤْمِنِينَ مِنْ أَنفُسِهِمْ وَأَزْوَاجُهُ أُمَّهَاتُهُمْ﴾ (۱) ﴿الأحزاب.

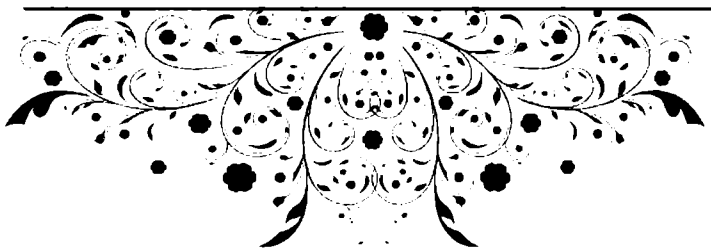
(۲) صحيح: رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ وَمُسْلِمٌ، عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ).

بە قورۇقچىلىق بىرەر دەپمە

(إِنَّ اللَّهَ يَرْفَعُ بِهَذَا الْكِتَابِ أَقْوَامًا وَيَضَعُ بِهِ الْآخَرِينَ)^(۱).

ۋاتە: بىگومان خوا بە ھۆى ئەم قورۇقچىلىق ۋە كۆمەلە خەلىك
بەرزەكەتە، چەندان خەلىكى دىكەش نزم دەكەتە.

(۱) صحيح: رَوَاهُ مُسْلِمٌ، عَنْ عُمَرَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ).

سوودەكانى ئەم فەرموودە:

۱- پېغەمبەر (صلی اللہ علیہ وسلم) فەرموویەتی: (خَيْرُكُمْ مَنْ تَعَلَّمَ الْقُرْآنَ وَعَلَّمَهُ)^(۱)، واتە: باشتىرىنتان ئەو كەسەيە فېرى قورپان دەبى و خەلكىش فېر دەكات.

۲- پېغەمبەر (صلی اللہ علیہ وسلم) فەرموویەتی: ھەر كەسنىك پېتىك لە قورپان بخوئى چاكەيەكى بۇ ھەيە، ھەر چاكەيەكىش بە دە چاكە دەنووسرى، ناشلىم (أَلَمْ) ھەمووى يەك پېتە، بەلكو (ئەلىف) پېتىكە و، (لام) پېتىكە و، (مىم) یش پېتىكە.

۳- لە پوژى دواى قورپان خوئەكان تاجى شانازى لەسەر خويان و دايك و باوكيان دەرى و جىادەكرئەو لە خەلكى دى.

۴- ھەر كەس لە دونيا خەرىكى قورپان بىت، ھەم لە دونيا سەر بەرز دەبى و ھەم لە دواپوژ پوو سى و سەرفراز دەبى، وە ھەر كەسنىكىش بىھوى بە غەيرى قورپان سەربەرزو سەرفراز بى، بە دلىسى خوا بچووك و نزمى دەكات.

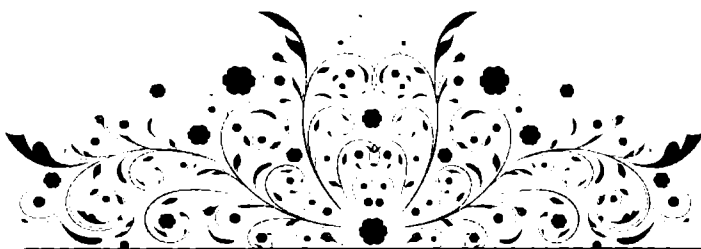

(۱) صحيح: رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ عَنْ عُمَانَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ).

سوننه تي پيغه مېر (صلى الله عليه وسلم)

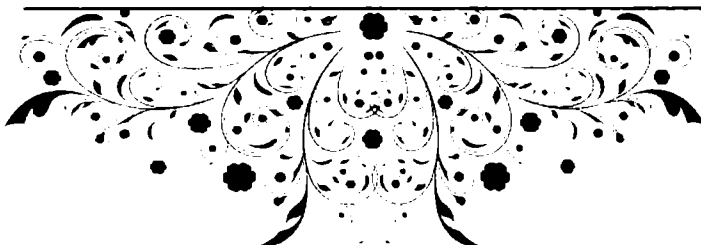
۹

زيندوو بکوه

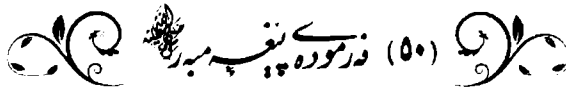

(مَنْ أَحْيَا سُنَّةً مِنْ سُنَّتِي فَعَمِلَ بِهَا النَّاسُ، كَانَ لَهُ مِثْلُ أَجْرِ
مَنْ عَمِلَ بِهَا لَا يَنْقُصُ مِنْ أَجُورِهِمْ شَيْئًا^(۱)).

واته: هر که سيک سوننه تيکي من زيندوو بکاته وهو، خه لکيش
کاري پي بکهن، نه وه پاداشتي وهک نه و پيډه گات،
بي نه وهی له پاداشتي نه وان که م بيته وه.

(۱) صحيح: رَوَاهُ ابْنُ مَاجَهَ، عَنْ كَثِيرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ عَوْفٍ الْمُزَنِيِّ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ).

سوۋدەكانى ئەم فەرموۋدە:

۱- زىندوو كۈرۈنەۋەى سۈننەتى پېغەمبەر (صلى الله عليه وسلم)، ۋە بىلاۋ كۈرۈنەۋەى فەرممايشتەكانى، يەككىكە لە داۋاكارىەكانى پېغەمبەرى خۇشەۋىست (صلى الله عليه وسلم)، ۋە ئەم فەرموۋدە زۆر ھاندەرمانە لەسەر بانگ كۈرۈنى خەلک بۇ پېگەۋ پېبازى خۇشەۋىست (صلى الله عليه وسلم).

۲- ھەر سۈننەتیک بې، كۈرۈرئك بې، يان فەرموۋدەيەك، ۋەك يەكە، گۈرنگ ئەۋەيە بىتۈانين كارى بې بىكەين ۋە خەلکى لى فېر بىكەين.

۳- ئەگەر كەسئك كارى بەم فەرموۋدە كۈر كە تۇ بىلاۋ كۈرۈتەۋە، بە ئەندازەى ئەۋ كەسەى كارى پېكۈرۈۋە تۇ پاداشتت بۇ دىنۋوسرى.

۴- دىلىابە، خۇشۈيستن بە قسە نيە، بە دىل ۋە كۈرۈۋەيە، ئەگەر كەسئك خۇشەۋىستى كەسئكى لە دىل نەبې، ناتۈانئ لە خزمەتى بې ۋە گۈرنگى بە كۈرۈرۈ گۈفتارەكانى بىدات ۋە خەلکى بۇ بانگ بىكات.

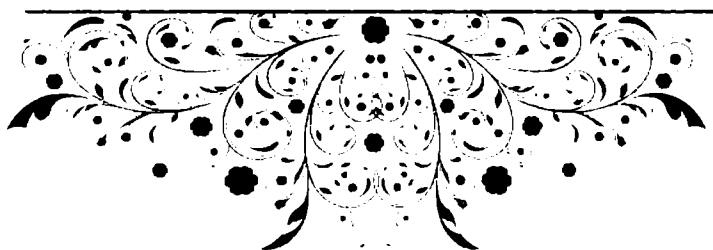
دايك و باوكت پازى بكه

۱۰

. (رِضَا اللّٰهِ فِي رِضَا الْوَالِدِ، وَسَخَطُ اللّٰهِ فِي سَخَطِ الْوَالِدِ)^(۱).

واته: په زامه ندى خوا له په زامه ندى دايك و باوك دايه، وه
تووره يى خوا له تووره بوونى دايك و باوك دايه.

(۱) صحيح: رَوَاهُ ابْنُ جَبَّانَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ).

سوۋدەكانى ئەم فەرمودە:

۱- چاكە لە گەڤ باوك و دايك لە دواى بەندايەتى بۆ خوا، گەورەترین چاكەپە، هېشاندنى دلى دايك و باوك، دل ناپەحەت كردنيان لە دواى ھاوبەش بۆ خوا دانان گەورەترین گوناھە.

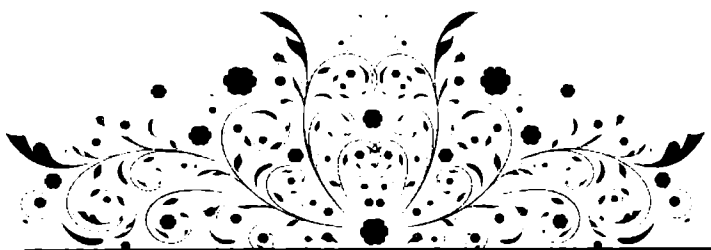
۲- بزانه ھەر كاتيك گوتراپەلى خوات كرد لە ئەنجامدانى نوژنەكان و عیبادەتەكان، پاشان دايك و باوكىشت لیت پازى بوو، ئەو نیشانەى ئەوئە خوا لیت پازى بوو (إن شاء الله).

۳- گەورمى پزگرتنى دايك و باوكت، وە گوتراپەلى كردنيان لە چاكەدا، تەنھا ھۆكارەكەى ئەوئە تو فەرمانىكى خواى گەورەت بەجێھێناو.

۴- پېغمبەرى خوا (صلی اللہ علیہ وسلم) دوعاى تايبەتى كردوہ لە كەسك، كە لە گەڤ دايك و باوكى خراپەو مافیان پېشیل دەكات.

خه لکت له بهر خوا خوښ بوي

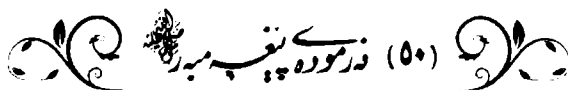

(مَنْ أَحَبَّ لِلَّهِ وَأَبْغَضَ لِلَّهِ، وَأَعْطَى لِلَّهِ، وَمَنَعَ لِلَّهِ، فَقَدْ اسْتَكْمَلَ الْإِيمَانَ)^(١).

واته: هر که سټک (خه لکی) خوښبوي له بهر خوا، وه رقيشي لي بن له بهر خوا، شتیک بيه خشې له بهر خوا، نه يشي به خشې و بيگرته وه هر له بهر خوا، نه و که سه به دنيايي نيمانداريه که ي ته واوه (واته: نيمه ده بي هه موو شتیکمان له پيناوي خواي گوره بي).

(١) صحيح: رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ، عَنْ أَبِي أَمَامَةَ الْبَاهِلِيِّ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ).

سوۋدەكانى ئەم فەرموۋدە:

۱- مەسۇلمان ھەر كەسكى خۇش بولۇپ تەنھا دەپ خۇش مەبەست بولۇپ، ئەك بەرژوھەندىكى دۇنيانى.

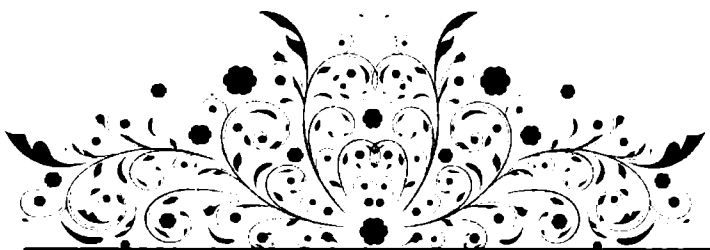
۲- ئەگەر پۇقى لە سىفەت ۋە خورپەشتى خراپى كەسكىش بوۋىدە، بە ھەمان شۇ دەپ تەنھا لەبەر خۇش گەۋرە بولۇپ، ئەك لەبەر شىتەكى تايىدەت بە خۇش.

۳- پۇستە مەسۇلمان ھەر شىتەكى بەخشى مەبەستى خۇش، ئەگەر دەستىشى گەۋرە لە بەخشىن ھەر لەبەر خۇش.

۴- ئەم چۈر سىفەتە، پۇغەمبەرى ئازىز (صلى الله عليه وسلم) ۋەك نىشانەكى تەۋاۋى ئىمانى مەسۇلمان دايانۇن، بۇيە دەپ زۆر ورا بىن لىيان، لە ھەمان كاتدا ئەم فەرموۋدە ھۆكۈمەت بۇ پتەۋكردى پەيۋەندى نىۋان ئىمانداران ۋە تۆكەكردى كۆمەلگە مەسۇلمانان.

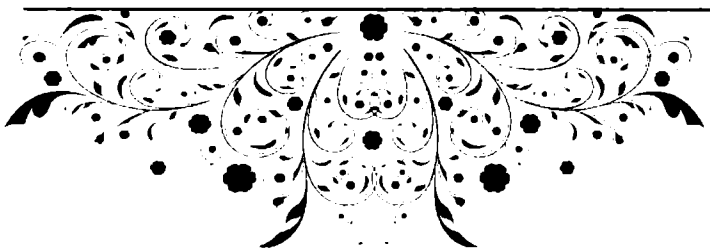
مسولمانان خوشك و براى تۇن

۱۲

(لَا تَبَاغُضُوا، وَلَا تَحَاسَدُوا، وَكُونُوا عِبَادَ اللَّهِ إِخْوَانًا)^(۱).

واته: رقتان له يه كتر نه بيت، وه ئيره يى و جه سوودى به يه كتر
مه بهن، هه مووتان بهنده ي خواو براى يه كتر بن.

(۱) صحيح: رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ فِي الْأَدَبِ الْمَفْرَدِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ).

سۈۋدەكانى ئەم ھەرمۇدە:

۱- راق لە يەكتەر بوۋنەمو ھەسۋودى بە يەكتەر بردن، دەيتنە ھۆى پېچراندنى پەيوەندى نىۋان مەۋقەكان.

۲- لە سى رۆژو سى شەۋان زياتر مەسۇلمان بۆى نى پەيوەندى پېچرەننى لەگەل خوشك و براى مەسۇلمانى.

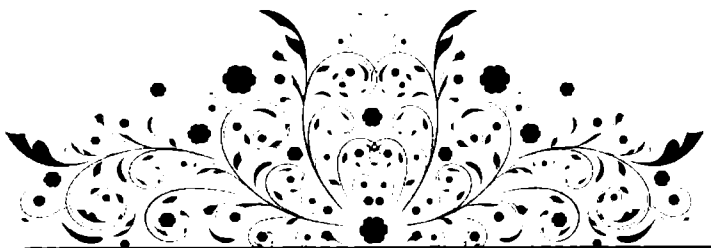
۳- پىۋىستە خۆت دوۋرىگىرلى لەو ھۆكارانەى دەبنە ھۆى راق و كىنە دروست كردن، بەلكو دەست بىگرە بەو ھۆكارانەى دەبنە مايدى دىلسافى و بى فرت و فىلى و خۆشەۋىستى و سۆز بۆ يەكتەر.

۴- ھەسۋودى نەۋەيە: ھەز بىكەى نىعمەتلىك لە كەسىك لاپچى، بىيتە ھى تۆ، بەلام ۋا باشە بلىين: خوايە چۆن ئەم نىعمەتەت بە فىلان كەس داۋە، بە منىش بەدە.

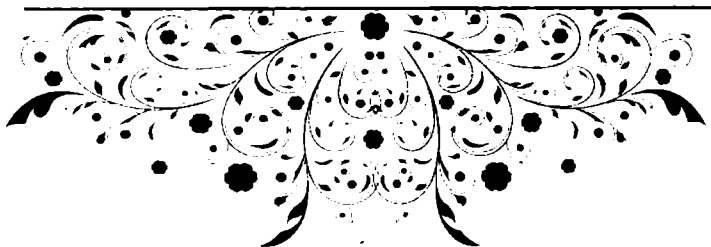
ستهم له كهس مهكه

۱۳

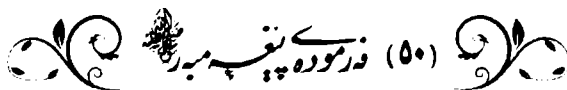

(الْمُسْلِمُ أَخُو الْمُسْلِمِ، لَا يَظْلِمُهُ، وَلَا يَخْذُلُهُ،
وَلَا يَكْذِبُهُ، وَلَا يَحْقِرُهُ)^(١).

واته: مسولمان براي مسولمانه، سته می لی ناکات، وه سه رشوری
ناکات، دروی له گهل ناکات، به سووک ته ماشای ناکات.

(١) صحيح: رَوَاهُ مُسْلِمٌ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ).

سوۋدەكانى ئەم فەرموۋدە:

۱- ئاينى ئىسلام پەيۋەندى نىۋان تاكەكانى كۆمەلگە پتەو دەكات، بە قەدەغە كەردىيان لە چەند سيفەتتەك، وەك: حەسوۋدى بىردن، رىق لە يەكتەر بوۋنەو، پشت لە يەكتەر كەردن، ستەم لە يەكتەر كەردن، يەكتەر سوۋك كەردن، يەكتەر بە درۆ دانان و درۆ كەردن، كەپىن و فروشتن لەسەر يەكتەر، يەكتەر سەرنەخستىن، دەستدرىژى كەردنە سەرمال و ناموۋسى يەكتەر.

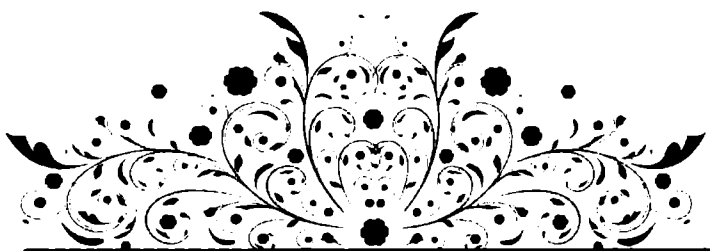
۲- قەدەغە كەردنى ئەم سيفەتەنە لە مەسۇلمانان، ماناى واىە پىچەوانەى ئەم سيفەتەنە لە خۇتاندا يىننە دى، ئەى مەسۇلمانان!

۳- ئەم فەرموۋدە جەختى لەو كەردۇتەو، پىۋان دەبى براين و، ئافرەتانىش خوشك بن.

۴- بىگومان خراپترىن سيفەت لەو سيفەتەنەى باسكرا، ستەم كەردنە، كە تارىكايىەكانى دونىاو دواپۇژە، دەبى خۇمان زۇر دوۋرىگىرىن لە نەجام دانى كەمترىن ستەم.

زمانت له خرابه بگرهوه

۱۴

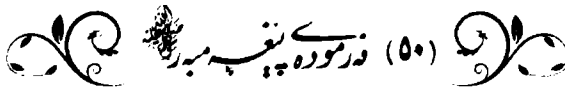

(أَكْثَرُ خَطَايَا ابْنِ آدَمَ فِي لِسَانِهِ)^(۱).

واته: زوره ی گونا هو هه له کانی مروی به هو ی زمانه که یه تی.

(۱) صَحِيح: رَوَاهُ الطَّبْرَانِيُّ فِي (الكبير): ١٠٤٤٦، عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ).

سوۋدەكانى ئەم فەرموۋدە:

۱- پېغەمبەر (صلى الله عليه وسلم) فەرموۋىتە^(۱): «مسلمان ئەو كەسەيە مسلمانان لە زمان و دەستى سەلامەت و پارىژراۋىن.

۲- ھەموو پۇرۇژىك ئەندامەكانى جەستەي مەرۇف خۇيان دەدەنە دەست زمان و دەلىن: ئەي زمان ئەگەر تۆ باشىي ئىمەش باشىن، ئەگەر تۆش خراپەكارىي ئىمەش ۋەك تۆين، چونكە ملكەچى گشت فەرمانى تۆين.

۳- ھەولبە بە زمانت قسەيەكى چاك بىكەي ئەگەرنا بىگرە، چونكە ۋەك گوتراۋە: (مَا الْإِنْسَانُ إِلَّا الْقَلْبُ وَاللِّسَانُ)، كەۋاتە: تۆ بە دوو شت ئىنسانى، ئەۋانىش دىل و زمانتن، چونكە زمان دەربرى ئەو شتانەيە كە لە دىل و عەقلى مەرۇفدا ھەيە.

۴- قسە لەسەر شتىك مەكە كە زانىارىيت دەر بارەي نىە.

(۱) (المُسْلِمُ: مَنْ سَلِمَ الْمُسْلِمُونَ مِنْ لِسَانِهِ وَيَدِهِ) رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ، وَمُسْلِمٌ عَنْ جَابِرٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا).

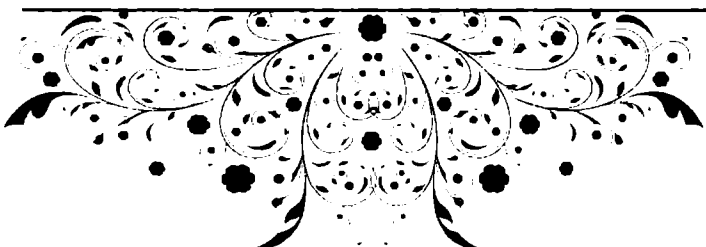
پېزى مېوان بگره

۱۵

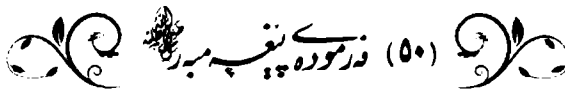

(مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلْيُكْرِمْ صَيْفَهُ)^(۱).

واتە: ھەر كەسك بېرواي بە خواو بە پۇژى دوايى ھەيە،
با پېزى مېوانى بگریت.

(۱) صَحِيح: رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ).

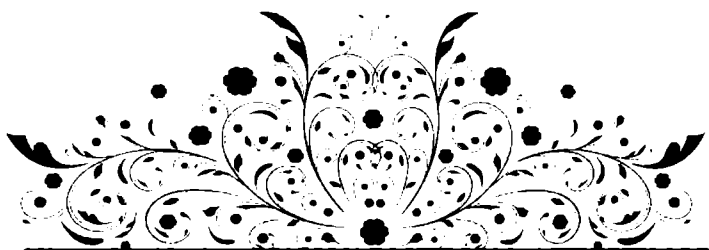

سوۋدەكانى ئەم فەرمودە:

- ۱- لەو فەرمودە دەردەكەوى رېزگرتنى ميان و مياندارى كردن پەيوەستە بە ئيمانى ئينسانى مسولمانەو، بۆيە بەلگەى بەهيزى ئيمان برىتيە لە زۆر رېزگرتنى ميان.
- ۲- ماوہى مانەوہى ميان لە مالان تا سى رۆژ رېنگەى پىدراوہ، دواتر خاوہن مال بۆى ھەيە لەوہ زياتر مياندارى نەكات، وە ئەگەر بىكات لە چاكەى خۆيەتى.
- ۳- تەماشائى ميان مەكە لە كاتى نان خواردن، رەنگە شەرم بكاو بە مورپتاحتى نانەكە نەخوات.
- ۴- سوئند مەخۇ لەسەر ميان بۆ ئەوہى خواردنى زياتر بخوات.

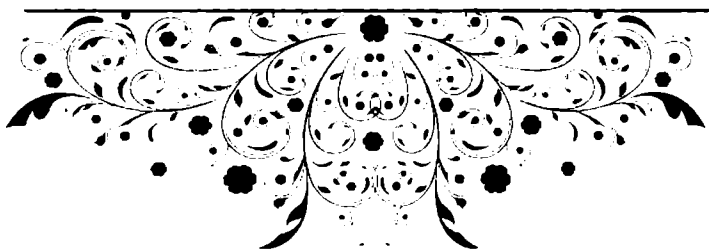
ټاندهدرو نه فرينکهړ مه به

۱۶

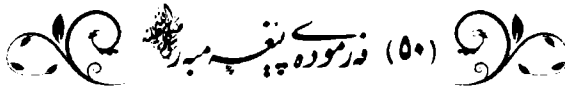

(لَيْسَ الْمُؤْمِنُ بِالطَّعَانِ، وَلَا اللَّعَانِ، وَلَا الْفَاحِشِ،
وَلَا الْبَذِيءِ)^(۱).

واته: پروا دار ټاندهدرو نه، نه فرينکهړ ريش نه، جنټوده ريش نه،
زمانی پيسيش نه.

(۱) صحيح: رَوَاهُ الترمذی، عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ).

سۆزدەكانى ئەم فەرمودە:

۱- نابى ئيماندار تانەو تەشەرو توانج لە خەلك بدات، چونكە خواى گەورە دەفەرمى:

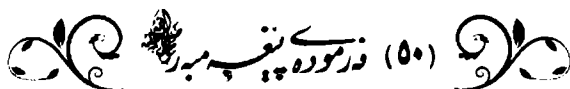
﴿ وَبَلِّ لِكُلِّ هُمْزَةٍ لُّمَزَةً ۝۱ ﴾ الهمزة.

ئىبنو تەيمىيە دەلى: (هُمَزَةٌ لُّمَزَةٌ) واتە: ئەوانەى زۆر تانە لە خەلك دەدەن و زۆر عەيب و كەم و كورپان لى دەبيننەو، وە جىاوازى نىوان ئەم (هُمَزَةٌ) و (لُّمَزَةٌ) ئەوئە: (هُمَزَةٌ) تانە دانە لە خەلك بە كردهو، بۆ نمونە: كە قسان دەكات تۆ پەنجە لە گوپت بەدى، ماناى واىە قسەكەى درۆئە! بەلام (لُّمَزَةٌ) ئەوئە بە زمان عەيبى لى بىينىەو.

۲- نابى ئەفرىنكار بىن، چونكە ئەفرىن كردن كارى خواو پىغەمبەرى خواىە لە دونيا، ئەوئە بە ماناى دوورخستەنەو دى لە پەحمەتى خوا.

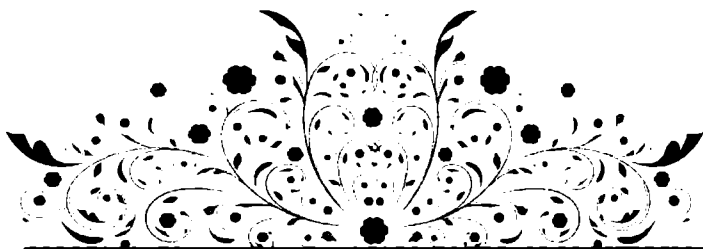
۳- نابى مەسولمان زۆرگالتهچى بى و قسەى ئەشیاوو هەلسوكەوتى ناشرىن ئەنجام بدات.

۴- نابى مەسولمان جنىوفروش بىتو، زمانى پىس بىت بە قسەى ناشرىن.

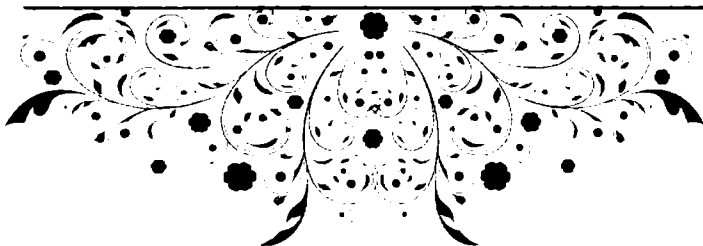
دل و دهر وونت پاک بن

۱۷

(أَلَا وَإِنَّ فِي الْجَسَدِ مُضْغَةً، إِذَا صَلَحَتْ صَلَحَ الْجَسَدُ كُلُّهُ،
وَإِذَا فَسَدَتْ فَسَدَ الْجَسَدُ كُلُّهُ، أَلَا وَهِيَ الْقَلْبُ) ^(۱).

واته: ناگاداربڼ! له لاشه دا پارچه گوشتیک هه یه، نه گهر چاک
بوو، نه وه هه موو لاشه چاک ده بڼ، وه نه گهر خراب بوو، نه وه
هه موو لاشه خراب ده بڼ، ناگاداربڼ! نه ویش دله.

(۱) صحيح: رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ، ومسلم، عَنِ النَّعْمَانِ بْنِ بَشِيرٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ).

سوۋدەكانى ئەم فرمودە:

۱- دلت پاك بكموه له حەسوودىي و رق لیبوونەوہى مسولمانان، چونكە ئەو سيفەتانە نەهى لىكراوە، پىغەمبەرى خوا (صلی اللہ علیہ وسلم) فرمویەتى: حەسوودى بە يەكدى مەبەن، رقتان لە يەكدى نەبیتهو، پەيوەندى لە گەل يەكدى مەپچرێنن، بەندەى خوابن، خوشك و براين.

۲- دلت پياريزە لە وەسەسە و گومانى خراب بردن بە خەلك، گرنگى زۆر بە ناخ و ناووەت بدە، چونكە دواچار ئەوہى لپرسینەوہى لە گەل دەكرى، ناوەرۆكە نەك روالەتەكان.

۳- بۆ ئەوہى ئيمانىكى تەواوت ھەبى، دەبى دلنىكى راستگۆت ھەبى، بۆ ئەوہى دلشست راستگۆبى، دەبى زمانت راستگۆ بى.

۴- دل شوینى بریاردانە لەسەر کردارو گوشتارەكانت، تکیە تا دلت نارام نەبوو لەسەر شتىك، بریاری یەكلاکەرەوہى لى مەدە.

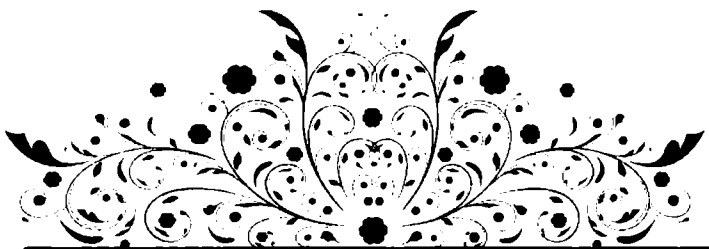

قال رسول الله
«ألا وإن في الجسد
مضغة، إذا صلحت
صلح الجسد كله، وإذا
فسدت فسد الجسد
كله، ألا وهي
القلب»

[رواه البخاري ومسلم]

۱۸

دلىسۋزىبە

، (الْمُؤْمِنُ مِرْأَةٌ الْمُؤْمِنِ، وَالْمُؤْمِنُ أَخُو الْمُؤْمِنِ)^(۱).

واتە: بىر ئادەم ئۆزىنى بىر ئادەمگە، ۋە بىر ئادەم بىر ئادەمگە.

(۱) حَسَنٌ: رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ).

سوودەكانى ئەم فەرموودە:

۱- ئايرىنە راستگۆيە، چۈنى ئاۋات پىن دەلى، بۆيە سيفەتى دىلسۆزى لى دەيىنرى.

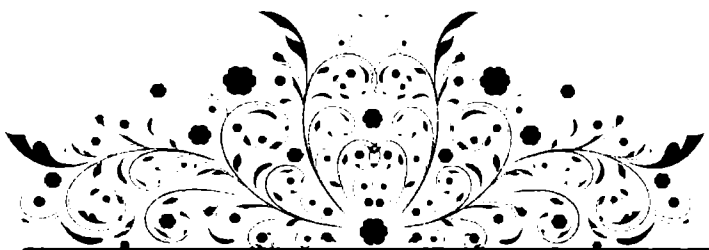
۲- مەسۇلمان دەيى راستىيەكان نەشارىتەۋە، ۋەك خۇي بيانلى، چىت بۇ خۇت پىن خۇشە دەيى بۇ براكەشت ناۋابى.

۳- ئەگەر ويستت دىلسۆزى خۇت پىشان بەدى بۇ براكەت و نامۇژگارى بىكەى، لە شوئىنى چۆل و بە تەنيا قسەى لەگەل بىكە، دوور لە چاۋى خەلك.

۴- پىش ئەۋەى نامۇژگارى براكەت، يان خوشكەكەت بىكەى، ۋا باشە باسى سيفەتە باشەكانى بىكەى، تا ھاۋسەنگى پيارىزى لە قسەكانت.

گومانی باش به خهلك بیه

۱۹

(إِيَّاكُمْ وَالظَّنَّ فَإِنَّ الظَّنَّ أَكْذَبُ الْحَدِيثِ)^(۱).

واته: خوټان له گومانی خراب بپاریزن، چونکه گومانی
خراب دروټرین قسه یه.

(۱) صحیح: رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ، وَمُسْلِم.

سۈودەكانى نەم فەرمۇدە:

۱- خۋاى گەمۇرە لە قورئان گومانى خراپ بردنى قەدەغە كردوۋ فەرمۇيەتى:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اجْتَنِبُوا كَثِيرًا مِّنَ الظَّنِّ إِنَّ بَعْضَ الظَّنِّ إِثْمٌ ۖ﴾

الحجرات.

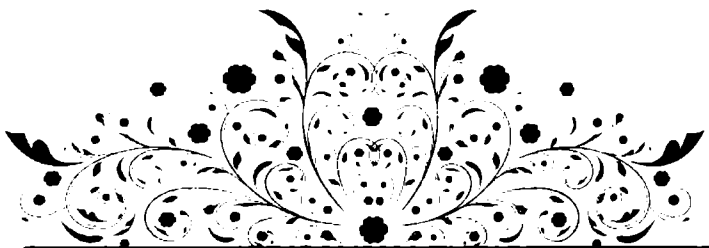
۲- ھەمىشە پاساۋ بۇ ھەلەلى خەلك يېنەۋە، ۋەك گوتراۋە: (الْتَمِسْ لِإِخِيكَ سَبْعِينَ عَذْرَاءً) واتە: ھەفتا پاساۋ بۇ براكت يېنەۋە، تا رېنگە بە نەفست نەدەى گومانى خراپت پى ببات بەرانبەر براۋ خوشكانت.

۳- پەلە كردن و گومانى خراپ بردن دوو شتى ناپەسندىن، چونكە پەلە كردن دەبىتتە ھۆى پەشىمان بوونەۋە زۆرجاران، بۆيە مەۋفى عاقل ھەرگىز بەپەلە ھىچ برپارىك نادات، ۋە ھەرۋەھا بە ھىچ جۆرىك رېنگە بە خۆى نادات بى نەۋەى بەرچاۋى پروون بى دەريارەى كەسىك گومانى خراپى پى ببات.

۴- بزانه ھىچ دەرگاىەك ۋەك دەرگاى گومان بردن بۇ چوونە نىۋ دلت كراۋەترو فراۋانتر نىە! دۋاى نەۋەى شەيتان ھىچى پى لەگەلت ناكرى، دى گومان و ۋەسۋەسى خراپت بۇ دىتىچ دەريارەى فلان و فىسار، ئايا ھەر ۋا بە ئاسانى ملكەچى دەبى و گورپايەلى دەكەى؟

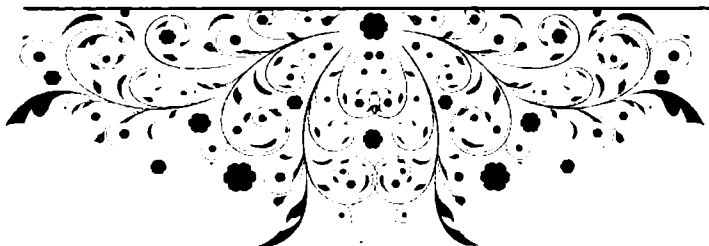
زور پرسيار نه كړدن

٢٠

(إِنَّ اللَّهَ كَرِهَ لَكُمْ ثَلَاثًا: قَيْلَ وَقَالَ، وَإِضَاعَةَ الْمَالِ،
وَكَثْرَةَ السُّؤَالِ)^(١).

واته: بېگومان خوا سى شتى بو ټيوه پى ناخوښه: (كه سيك هه
قسان بگيړته وه و بللى): گوتى و گوتيان، وه مال به فيرودان و
زور پرسيار كړدن.

(١) صَحِيح: رَوَاهُ مُسْلِمٌ، عَنِ الْمُغِيرَةِ بْنِ شُعْبَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ).

سوۋدەكانى ئەم فەرموۋدە:

۱- پرسیارکردن بۇ بەدەستەيتنانى زانیاری شەرى ئاساییە، بەلكو زۆر باشیشە.

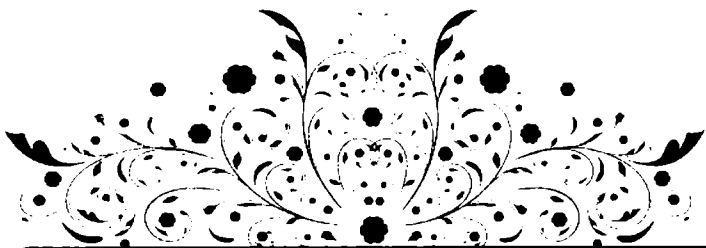
۲- پرسیار لە شتێك مەكە كە پەيوەندى بە تۆۋە نىيە، لە راستیدا مسولمان دەيى خەرىكى كاری جیددى خۆى يىو، بەرنامەى ھەيى بۇ ژيانى خۆى، نەك كەسێكى يىزاركەر يى بە قسەو قسەلۆك و پرسیارى يى ماناو، بە فيرۆدانى مال و سامان.

۳- ھەر جۆرە پرسیارىك كە دەزانى سوودىكى دونيايى و دواپۇزى نىيە مەيكە.

۴- گەر دەزانى ئەو كەسەى پرسیارى لى دەكەى پى ناخۆشە، دروست نىيە ئەم بابەتەى لەگەل باسبەكەى و ئەو پرسیارەى لى بکەى.

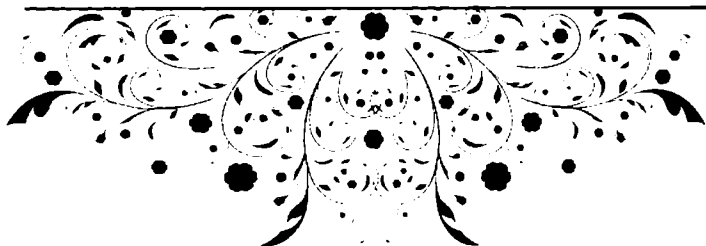
دوئا بۇ مەسۇلمانان بىكە

۲۱

(مَنْ دَعَا لِأَخِيهِ بِظَهْرِ الْغَيْبِ، قَالَ الْمَلَكُ الْمُوَكَّلُ بِهِ:
آمِينَ، وَلَكَ بِمِثْلِ)^(۱).

واتە: ھەر كەسنىڭ دووئا لى پاشمىلە بۇ برا (يان خوشكەكە) ى
بىكات، ئەو فرىشتەيەى كە پىنى راسپىردراوۋە دەلى: ئامىن، بۇ
تۆش بە ھەمان شىۋە، (واتە: ھەمان دووئا بۇ تۆ دەكات).

(۱) صَحِيحُ: رَوَاهُ مُسْلِمٌ، عَنْ أُمِّ الدَّرْدَاءِ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا).

سوودەكانى نەم فەرمودە:

۱- ھىچ شىئەك لە لاى خواى بىي وىنە بە ئەندازەى دووعاو پارانەو
خۆشەويستترو بەرپزتر نىيە، وەك پيغەمبەر (صلی اللہ علیہ وسلم)
فەرموویەتى: (لَيْسَ شَيْءٌ أَكْرَمَ عَلَى اللَّهِ سُبْحَانَهُ مِنَ الدُّعَاءِ)^(۱)، واتە:
ھىچ شىئەك نىيە لە دووعاو پارانەووە کردن بەرپزترىن لە لاى خواى پاك
و بىگەرد.

۲- ئەو دوعاىەى گەرەنتى قبول بوونی دراوہ ئەوہ بە پەنھان و بە نەینى
داوا دەکرى.

۳- باشتەرىن دووعاو پارانەووە بۆ مسوڵمانان ئەوہ، پيغەمبەر (صلی
اللہ علیہ وسلم) فەرموویەتى: ^(۲) ھەر کەسىک (لە خوا بپارێتەووە)
داواى لى خۆشبوون بۆ نىماندارانى پياو و ئافرەت بکات، بە ئەندازەى
ژمارەى نىماندارانى پياو و ئافرەت خوا چاکەى بۆ دەنوسى.

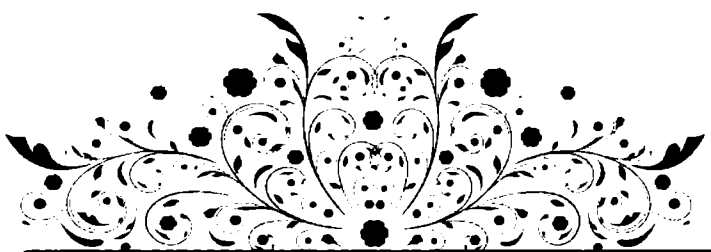
۴- کاتیک دووعا بۆ کەسىک دەکەى، فریشتەىک بە تايبەت دانراوہ بۆ
ئەوہى ھەمان دووعات بۆ بکاتەوہ.

(۱) صَحِيح: رَوَاهُ أَحْمَدُ، وَابْنُ خَرِيٍّ فِي الْأَدَبِ الْمَفْرَدِ، وَالتِّرْمِذِيُّ، وَإِبْنُ حِبَّانَ، وَالحَاكِمُ، وَقَالَ:
صَحِيحُ الْإِسْنَادِ.

(۲) (مَنْ اسْتَغْفَرَ لِلْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ كَتَبَ اللَّهُ لَهُ بِكُلِّ مُؤْمِنٍ وَمُؤْمِنَةٍ حَسَنَةً). رَوَاهُ الطَّبْرَانِيُّ
فِي "مُسْنَدِ الشَّامِيِّ"، قَالَ الْهَيْثَمِيُّ: إِسْنَادُهُ جَيِّدٌ.

۲۲

پاك و خاويڼى نيوهى ئيمان

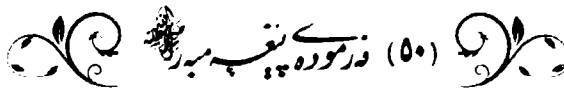

(الطُّهُورُ شَطْرُ الْإِيمَانِ)^(١).

واته: پاك و خاويڼى نيوهى ئيمان.

(١) صحيح: رَوَاهُ مُسْلِمٌ: ٢٢٣، عَنْ أَبِي مَالِكٍ الْأَشْعَرِيِّ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ).

سوۋدەكانى نەم فەرمودە:

۱- نەمە بەلگەيە لەسەر گەۋرەيى و گىرنگى خۇ پاك پراگرتن، جا نەم پاك و خاۋىتىيە، ھەم دىۋى پەنھان دەگىرتەۋە، ھەم دىۋى رۋالەتەش دەگىرتەۋە.

۲- ئىنسان دەيى ھەم ناخەكەي پاك بىي، پاكى بىكاتەۋە لە چىلك و چەپەلى كوفرو شىرك و رىياۋ نىفاق و سىفەتە خراپەكان. ۋە ھەم دەيى رۋالەت و جەستەشى پاك بىي، بۆيە پىغەمبەر (صلى اللہ عليہ وسلم) پاك و خاۋىتى پەنھانى و رۋالەتى بە نيۋەي ئيمان دانائە.

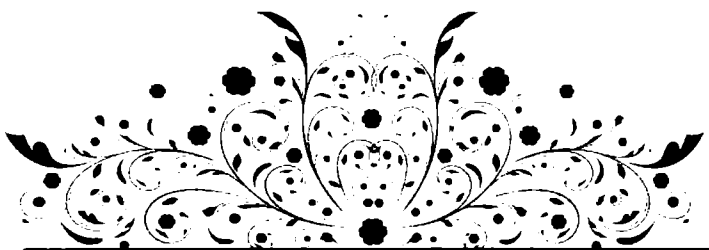
۳- دەستىۋىژ ھەلگىرتن سىفەتەكى شارائى ئيماندارانە، كە ھەمىشە نىشانەي پاك و خاۋىتى پەنھان و رۋالەتە، پىغەمبەر (صلى اللہ عليہ وسلم) فەرمودىتى: (لَا يُحَافِظُ عَلَى الْوُضُوءِ، إِلَّا مُؤْمِنٌ^(۱)). واتە: تەنھا ئيماندار پارتىزگارى لە دەستىۋىژ ھەلگىرتن دەكات.

۴- پاك و خاۋىتى لە ئىسلامدا، پاكى لاشە، پۇشاك، داھىنانى رىش و رىكخستى پىرچ و لابردنى ھەموو پىسىيەكى لاشە دەگىرتەۋە.

(۱) صحيح: رَوَاهُ ابْنُ جَبَّانَ، عَنْ ثَوْبَانَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ).

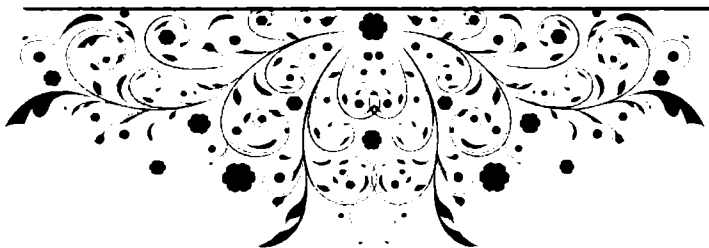
یەكەم پرسیاری دواپۆژ
دەربارەى نوێژەكانتە

۲۳

(إِنَّ أَوَّلَ مَا يُحَاسَبُ بِهِ الْعَبْدُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ صَلَاتُهُ)^(۱).

واتە: بێگومان یەكەم شتێك لێرسینەوهی لەگەڵ بەندەدا لەسەر
دەكرێ لە پۆژی قیامەت نوێژەكەیهتی.

(۱) صحیح: رَوَاهُ النَّسَائِيُّ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ).

سۈودەكانى ئەم فەرمودە:

۱- ئەم فەرمودە گەورەسى نوژمان بۇ دەرەخات، كە يىگومان ناسنامەى مەروفي مەسولمانەو، كۆلەكەى ئىسلامە.

۲- خوا دە فەرموى: ﴿حَفِظُوا عَلَى الصَّلَوَاتِ﴾ (۲۸) ﴿البقرة﴾^(۱)، واتە: پارىژ لە نوژەكانتان بىكەن.

ئەم ئايەتە چەند واتايەك دە گەيەن: لە پرووى كاتەوە بىيانپارىژە، نوژەكان لە كاتى خوياندا ئەنجام بەد، ئاگات لى بن. لە پرووى روالەتەوە بىيانپارىژە نوژەكەت بەم شىو بەكە كە خوا دايناو، بۇ نمونە: وشەكان كە دەخوتنى بە رىك و پىكى بىيانخوتنە، ركوع و سەجدە و تەحييات، راوستان و جموجولەكان ھەموو بە رىك و پىكى بن، خۆت مەجولتەو ئاورمەدەو.

۳- نوژە نەكردن گوناھىكى يەكجار زۆر گەورەى، ئەنجام نەدانى ھۆكارە بۇ قبوول نەبوونى كەردەوە باشەكانى دىكە.

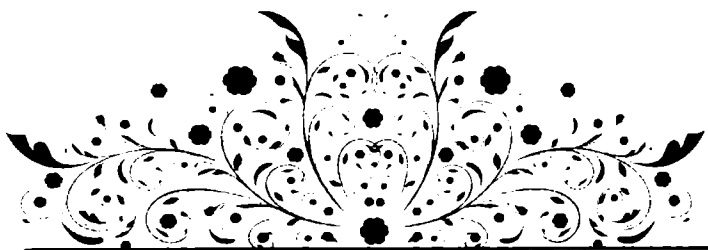
۴- دەرەنجامى نوژە دەيى برىتى بى لە كردنى چاكەو خۆ دوورگرتن لە خراپە، چونكە خوا فەرمويەتى^(۲): يىگومان نوژە خاوەنەكەى قەدەغە دەكات لە ھەموو قەسەيەكى خراپ و لە ھەموو كەدەيەكى خراپ. كەواتە: دەيى تۆ مادام نوژەكەرى ئەگەر بتموى نوژەكەت بپارىژى، دەيى شوئەوارى نوژەكەت لە تۆدا پەيداىچ كە برىتيە لە چاكەكردن بەپىي توانا ھەموو چاكەكان بىكەى، وە خۆت دوور بگرى لە ھەموو خراپەكان.

(۱) تەفسىرى قورئانى بەرزو بەپىز، سوورەتى النساء.

(۲) ﴿إِنَّ الصَّلَاةَ تَنْهَى عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ وَلَذِكْرُ اللَّهِ أَكْبَرُ...﴾ (۵۰) ﴿العنكبوت﴾.

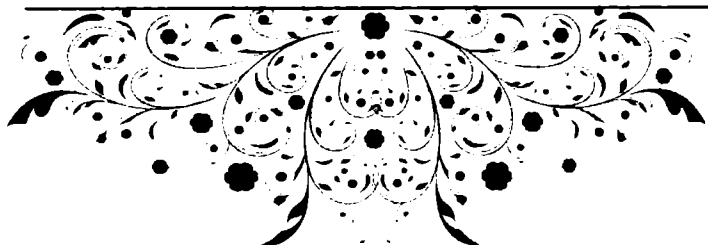
صەلاۋاتەكانىمان دەگاتە
پىغەمبەرمان (صلى الله عليه وسلم)

۲۴

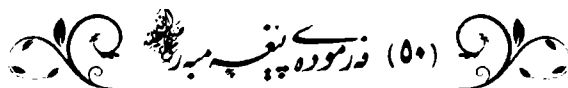

(صَلُّوا عَلَيَّ، فَإِنَّ صَلَاتَكُمْ تَبْلُغُنِي حَيْثُ مَا كُنْتُمْ)^(۱).

ۋاتە: صەلاۋاتم لەسەر بەدن، چونكە بىگومان صەلاۋاتەكانى
تۆۋەم پىدەگات لە ھەر كۆي بن.

(۱) صحيح: رَوَاهُ الطَّبْرَانِيُّ فِي "الكبير"، عَنْ عَلِي بْنِ أَبِي طَالِبٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ).

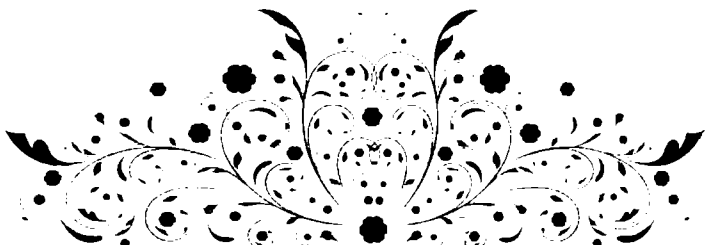

سوۋدەكانى نەم فەرموۋدە:

- ۱- لە رېنگەى فرېشتەكانەۋە سەلاۋاتەكانمان دەگەن بە پېغەمبەرى
خۆشەويستمان (صلى الله عليه وسلم).
- ۲- لە ھەر جېڭايدەك بووين، بە پېۋە بووين، يان بە دانىشتن، يان بە
پالداۋە دەتوانين سەلاۋات بۆ پېغەمبەر (صلى الله عليه وسلم) بنيرين.
- ۳- پېغەمبەرى خوا (صلى الله عليه وسلم) ئاگادارە بە سەلام و
سەلاۋاتەكانمان.
- ۴- ۋەلامى سەلات و سەلامەكانمان دەداتەۋە.

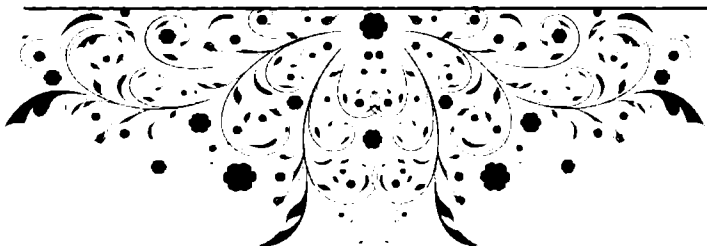
چۈنئىيەتى صەلاۋات ئاردىن بۇ پىغەمبەرمان (صلی اللہ علیہ وسلم)

۲۵

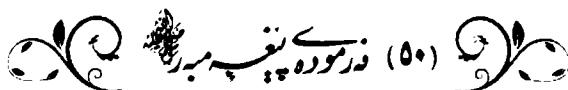

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ، كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ، إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ، اللَّهُمَّ بَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ، كَمَا بَارَكْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ، إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ^(۱).

ۋالە: خوايە! رەحمەت بېرىزە بۇ سەر موخەممەد، ۋە خەزم و كەسانى شۇنىكە ۋەتوۋى،
ھەر ۋەك چۈن رەحمەت پىرئاندە سەر ئىبراھىم و خەزم و كەسانى شۇنىكە ۋەتوۋى،
يىگومان تۆ سوپاسكراۋو خاۋەن شىكۋو پىزىت، خوايە! پىزو بەرەكەت بېرىزە سەر
موخەممەد، ۋە خەزم و كەسانى شۇنىكە ۋەتوۋى، ھەر ۋەك چۈن پىزو بەرەكەت
پىرئاندە سەر ئىبراھىم و خەزم و كەسانى شۇنىكە ۋەتوۋى، بە راستى تۆ سوپاسكراۋو
خاۋەن شىكۋو پىزىت.

(۱) صحيح: رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ، وَمُسْلِمٌ، عَنْ كَعْبِ بْنِ عُجْرَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ).

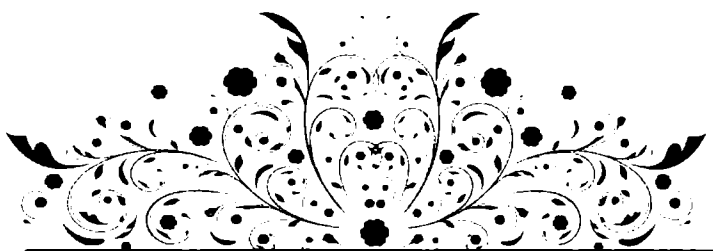

سوۋدەكانى صەلاۋات ناردن بۇ پېغەمبەرى خوا (صلی اللہ علیہ وسلم)

- ۱- فەرمانى خۋاى بەرزت بە جېھېتئاۋە.
- ۲- دووعات بۇ بەرزتر بوۋنەۋەى پلەۋ پاىەى پېغەمبەر كرددە (الوسىلە).
- ۳- بە ھەر صەلاۋات ناردنېكت، دە صەلاۋاتت لەسەر لى دەدرى لەلايەن خوا.
- ۴- دە پلە بەرز دەبىيەۋە.
- ۵- دە چاكەت بۇ دەنووسرى.
- ۶- دە گوناھو خراپەت لى دەسپرېتەۋە.
- ۷- دووعات قېۋول دەبى ئەگەر سەرەتا صەلاۋات ناردبى.
- ۸- شەفاعەتت بۇ دەكرى لە پۇژى قىامەت.
- ۹- لە پېغەمبەر نزيك دەبىيەۋە لە پۇژى دۋاى.
- ۱۰- خۇشەۋىستىت بۇ پېغەمبەرى نازىز (صلی اللہ علیہ وسلم) زياد دەكات.
- ۱۱- پېغەمبەر (صلی اللہ علیہ وسلم) سەلامت بۇ دەنېرېتەۋە.
- ۱۲- بەرەكەت دەكەۋېتە تەمەن و نېش و كارت.
- ۱۳- بەردەۋام خوا باست دەكات لە نېۋ فرېشتەكان.
- ۱۴- رېنگەى چۈۋنە بەھەشتت بۇ خۇش دەبى.
- ۱۵- نوورېكى تايىبەتت دەبى لەسەر پردى صىپرات.
- ۱۶- دل تۈۋەندى و خەم و پەژارەت نامېنى.

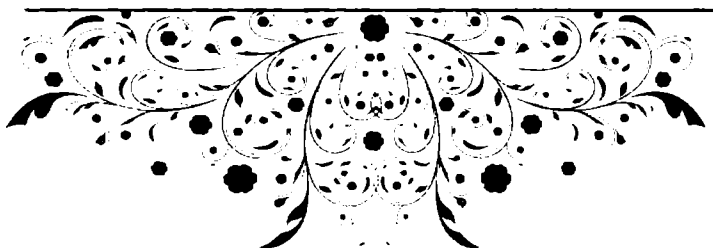
پلغه مېر (صلى الله عليه وسلم)
رهو شته جوانه گاني تهواو کرد

۲۶

(إِنَّمَا بُعِثْتُ لِأَتَمِّمَ مَكَارِمَ الْأَخْلَاقِ)^(۱).

واته: من تهنها يو نهوه نيردراوم، رهو شته جوان و
چاگه گان تهواو بکه م.

(۱) صحيح: رَوَاهُ الْبَيْهَقِيُّ فِي الْكَبَرَى، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ).

سوۋدەكانى ئەم فەرمودە:

۱- ئامانجى سەرەكى لە ناردنى ئەم ئاينە، دواى پەرستنى خواى گەورە، برىتيە لە بلاوکردنەوى رەوشت جوانى بە نىو ھەموو دونيادا.

۲- يىنگومان ئاينى نىسلام ھەرەك فەرمانمان پىدەكات كە برپاۋ بەندايەتيمان بۇ خواى گەورە بى، بە ھەمان شىۋە فەرمانمان پىدەكات بە رەوشتى بەرزو جوان.

۳- ئەو سيفتە زۆر تايبەتەى كە نىسلام بۇى ھاتوۋە برىتيە لە رىزگرتن، كە ئەوۋە سيفەتەىكى زۆر گەورە، بۆيەش لەم فەرمودە جەخت لەم سيفتە كراۋتەۋە.

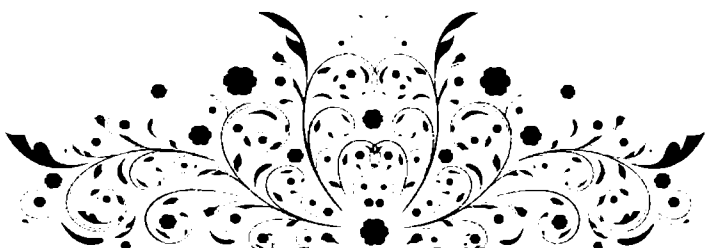
۴- پىغەمبەرى خۆشەويست (صلى الله عليه وسلم) خاۋەنى بەرزترين رەوشت بوۋە، گەورەترين شايد بۇ بەرزى خورەوشتى پىغەمبەر (صلى الله عليه وسلم) ئەم ئايەتە موبارەكەيە:

﴿وَإِنَّكَ لَعَلَىٰ خُلُقٍ عَظِيمٍ﴾ (۱) ﴿الْقَلَمِ﴾

ۋاتە: يىنگومان تۆ (ئەى موحەممەد صلى الله عليه وسلم) لەسەر رەوشتەىكى زۆر گەورە مەزنى.

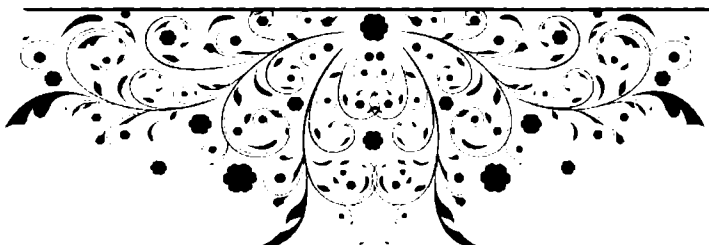
۲۷

پووخۇش به

(تَبَسُّمُكَ فِي وَجْهِ أَخِيكَ صَدَقَةٌ)^(۱).

واته: زهرده خه نه و پووخۇشيت بۇ براكه ت
به چاكه بۆت هه ژمار ده كرى.

(۱) صَحِيح: رَوَاهُ ابْنُ جَبَّانَ: ۱۹۵۶، عَنْ أَبِي دُرٍّ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ).

سوۋدەكانى ئەم فەرموۋدە:

۱- يەككە لە ھۆكارەكانى ھۆگر بوون و خۆشەويستى خەلك بريتە لە ڤوو خۆش بوون.

۲- باشتىن نىماندارىش ئەمىيە كە خەلك ھۆگرى خۆى دەكات، خۆشەويست (صلى الله عليه وسلم) فەرموۋىيەتى: (الْمُؤْمِنُ يَأْلَفُ وَيُؤْلَفُ، وَلَا خَيْرَ فِيمَنْ لَا يَأْلَفُ وَلَا يُؤْلَفُ)^(۱)، واتە: نىماندار ھۆگرى خەلكى (باش) دەيى و خۆشى دەۋىن، خەلكىش ھۆگرى خۆى دەكات و (وا دەكات خۆشيان بوى)، خىر لەو كەسەدا نىيە كە ھۆگرى خەلكى (باش) نەيى و خۆشى نەۋىن، نەتوانى خەلكىش ھۆگرى خۆى بكاو خۆشيان بوى.

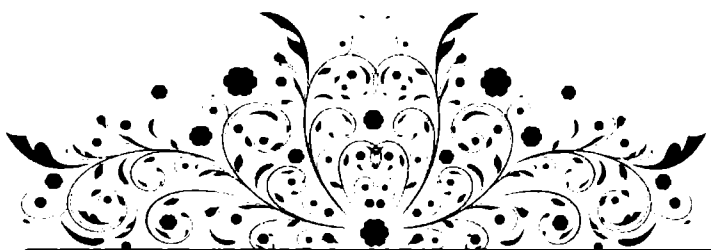
۳- زۆرىيە كاتەكان با ڤووت گەش و خۆشبيى لە گەل ھەموو كەس.

۴- عەبدوللاى كورى حارس دەلى^(۲): ھىچ كەسنىم نەيىنيوھ لە پىغەمبەرى خوا (صلى الله عليه وسلم) زياتر زارو زمان بە زەردەخەنەتر بوۋى. نايان ئىمە واين؟ كە پىشمان وايە، شورىن پى ھەلگىرى پىغەمبەرى خواين؟!

(۱) صَحِيح: رَوَاهُ الطَّبْرَانِيُّ فِي (الْأَوْسَطِ)، عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا.

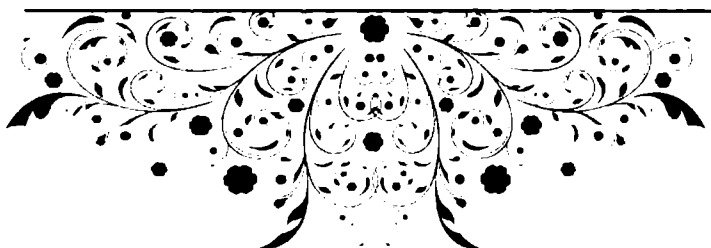
(۲) (مَا رَأَيْتُ أَحَدًا أَكْثَرَ تَبَسُّمًا مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ، وَصَحَّحَهُ الْأَلْبَانِيُّ.

۲۸ ھەر قىسەكت بىست مەيگىرەو

• (كَفَى بِالْمَرْءِ إِثْمًا أَنْ يُحَدِّثَ بَكْلًا مَا سَمِعَ)^(۱).

واتە: ئەۋەندە بەسە بۇ مروۇف كە پىنى گوناھبار بىنى،
كە ھەرچى بىست بىگىرەتەۋە.

(۱) صَحِيح: رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ).

سوۋدەكانى ئەم فەرمانىيە:

۱- نايى ھەر قەسەدە كەمان بېست يەكسەر بىلەۋى بىكەينەۋە، بەلكو دەپى تەنكىدى لى بىكەينەۋە، ئايا راستە يان درۆ، خۋاى گەۋرەش لەم بارەۋە ناگادارى كەدوۋىنەۋە فەرمانىيە:

﴿إِنْ جَاءَكَ فَاسِقٌ بِنِإٍ فَتَيَّنُوا﴾ (۶) ﴿الحجرات﴾

ۋاتە: ئەگەر كەسكى لادەرو فاسىق ھەۋالىكى بۆ ھىنان، لى بىكۆلنەۋە تەنكىد بىكەنەۋە لە راستىيە ھەۋالەكەى (ۋەكسەر بىلەۋى مەكەنەۋە).

۲- ئەگەر ۋىستەمان قەسەدە بىكەين دەريارەى شىك، با ئەو فەرمانىيە بىيىنەۋە بىر خۇمان، كە خوا دەفەرەۋى:

﴿مَا يَلْفِظُ مِنْ قَوْلٍ إِلَّا لَدَيْهِ رَقِيبٌ عَتِيدٌ﴾ (۱۸) ﴿ق﴾

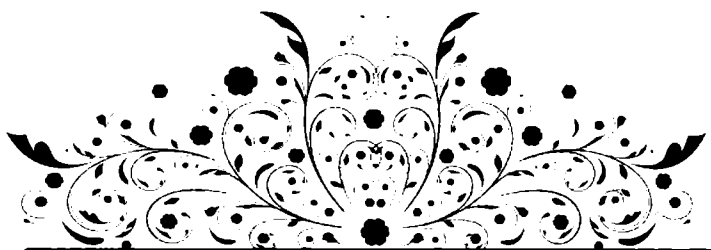
ۋاتە: ھەر ۋشەيەك لە زار دەرچى ھەتمەن (دوۋ فرىشتەى) چاۋدېرو نامادە دەينۋوسن ۋ تۆمارى دەكەن.

۳- دۇنيابە تۆ بەرپەسى ۋ پەرسىيەر لىكراۋى دەريارەى ھەر ۋشەيەك كە لە زارت دېتە دەر.

۴- ھىچ ۋشەيەك با لە زارت نەيەتە دەر، مەگەر دۇنيابى، كە خىرو پاداشتى دىناۋ دۋارۋۇرتى تىدايە.

۲۹

قسمت خوښ بڼ

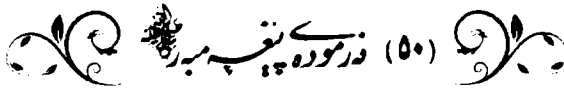

(الْكَلِمَةُ الطَّيِّبَةُ صَدَقَةٌ)^(۱).

واته: به گوټنی قسه به کی خوښ و باش خټریکت بو ده نووسری.

(۱) صَحِيح: رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ: ۲۹۸۹، وَمُسْلِم: ۱۰۰۹، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ).

سوۋدەكانى ئەم فەرموودەيە:

۱- لە ھەموو كەسەيەك ۋە قەسەيەكى چاك پاداشت ھەيە، جا ئەم كەرمو قەسەيە كەم بى، يان زۆر، بچوك بى يان گەورە.

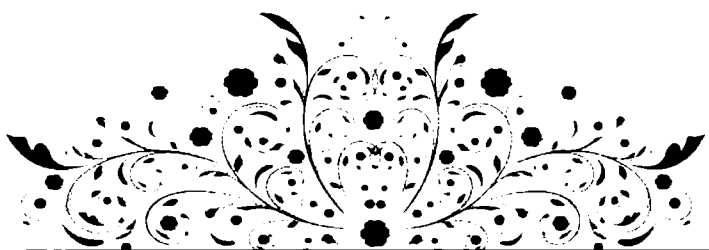
۲- قەسەيە خۇش ھۆكارىكە بۇ دىلخۇش كەردنى بەرانبەر، يەكەك لە كارە زۆر گەورەكان، كە پاداشتى زۆرى لەسەرە، بىرەتتە لە دىلخۇش كەردنى خەلك، قەسەيە خۇش باشتىن نۆتەرە، بى لە دەرگادان دەچىتە دلى كەسى بەرانبەرمان.

۳- وشەي (طیب) بەكارھىناۋە، ئەمەش ئەۋەي لىۋەردە گىرى قەسەكانمان دەي، پاك بن ۋە لە زارنىكى پاك يىنەدەر، ۋە چاك بن ۋە سوۋدەخەش بن.

۴- گوتراۋە: (اطْلُبُوا الْحَوَائِجَ عِنْدَ حَسَنِ الْوُجُوهِ)، داۋاي پىۋىستىەكانتان لە كەسانى دەم ۋە چاۋ جوان ۋە ۋوگەش ۋە خۇش بىكەن، چۈنكە نەگەر داۋاكەشتى پى جىبەجى نەكرى، بە ۋوۋىكى خۇش ۋە بە قەسەيەكى جوان ۋەلامت دەداتەۋە.

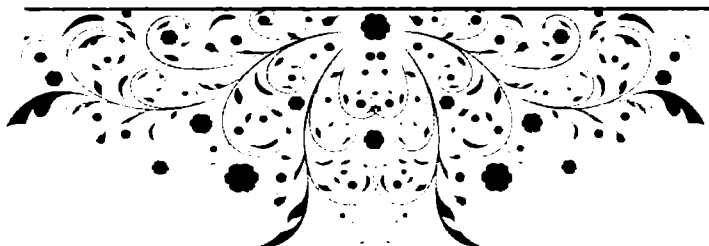
مامەلەت خۇش بى

۳۰

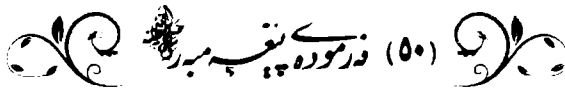

(اَتَّقِ اللّٰهَ حَيْنَ مَا كُنْتَ، وَاتَّبِعِ السَّيِّئَةَ الْحَسَنَةَ تَمَحُّهَا،
وَخَالِقِ النَّاسَ بِخُلُقٍ حَسَنٍ)^(۱).

واته: له هەر شوتىنىك بووى پارىز له خوا بکه (واته: ترسى خوات
له دل بى)، له دواى خراپه دا چاکه بکه و (چاکه کهت خراپه کهت)
دهسپرىته وه، وه له گەل خەلکدا به رهوشتى جوان مامه له بکه.

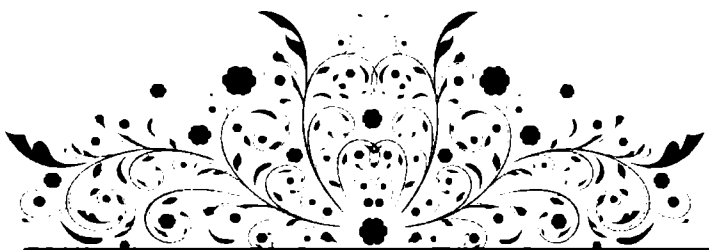
(۱) سَنَ: رَوَاهُ أَحْمَدُ، عَنِ أَبِي ذَرٍّ، قَالَ شَعِيبُ الْأَرْنَؤُوط: حَسَنٌ لِّغَيْرِهِ.

سوۋدەكانى ئەم فەرموۋدە:

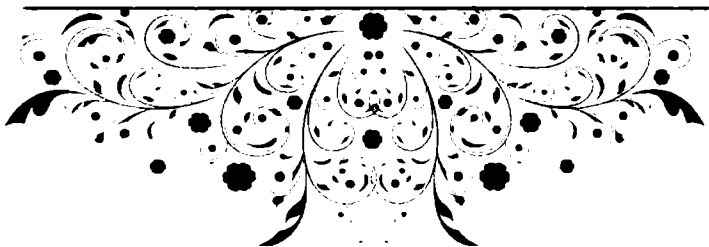
- ۱- ھەز دەكەى خەلك زۆر پىژت بگرن؟ زۆريان پىژ بگرە.
- ۲- ھەز دەكەى كە قسان دەكەى خەلك بە گرنگى پىدانەۋە گویت بۆ بگرن؟ كاتى قسەيان بۆ كردى بە گرنگى پىدانەۋە گويتان بۆ بگرە.
- ۳- لە ھەر شتىكى دى ھەز دەكەى خەلك چۆنت مامەلە لەگەل بكەن، سەرەتا بۆ خۆت ئاۋابە، چۈنكە كەسى بەرانبەر ھەمىشە چاۋەرپى ھەلۋىست و ھەلسوكەوتى تۆ دەكات.
- ۴- با ھەرگىز ھەسوۋدى و پق و كىنەۋ تۈۋندى و ھەر سىفەتتەك كە ناشىرىنت دەكات لىت بە دى نەكرىت، ھەرۈەك چۆن ھەز ناكەى ئەۋ سىفەتەنە لە كەسى بەرانبەر بە دى بكەى.

ته رازووی چاکه کانت قورس بکه

(مَا مِنْ شَيْءٍ أَثْقَلُ فِي الْمِيزَانِ مِنْ حُسْنِ الْخُلُقِ)^(۱).

واته: هیچ شتیک نیه له ته رازووی (کرده وه چاکه کاندای)
قورستر بنی له ره وشت جوانی.

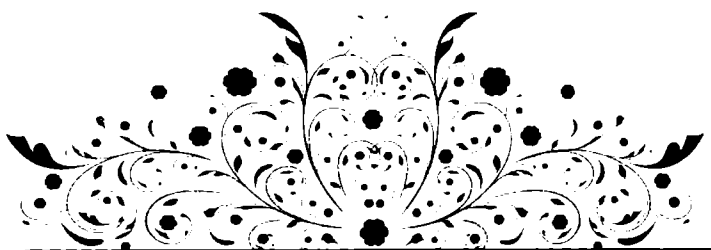
(۱) صحیح: رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ، عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ).

سۈۋدەكانى ئەم فەرمۇدە:

- ۱- مەرۇف بە پەشتى جوان لە دۇنياۋ دۋارپۇژ پەلى بەرز دەيتتەۋە،
خۇشەۋىست دەيى لای خوا، ۋە لای خەلک.
- ۲- پەشت جوانى ھۆکارىكە بۇ قورس بوۋنى تاي تەرازۋى چاکەکانمان
لە دۋارپۇژ.
- ۳- باشتىن شىۋازى بانگەۋاز کردن پەشت جوانىيە، چونکە بانگەۋازىكە
بەيى قسە کردن و ماندوۋ بوۋن و، ھىچ خەرجىەكى ناۋى.
- ۴- تا لە دۋارپۇژ تەرازۋى چاکەت قورس بى، دەيى لە دۇنيا ھەۋلدەي
پەشت گەلى بەرزى.

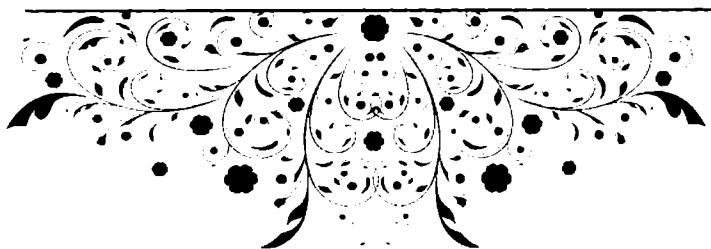
۳۲

سو پاسگوزار به

(مَنْ لَمْ يَشْكُرِ النَّاسَ لَمْ يَشْكُرِ اللَّهَ عَزَّوَجَلَّ) ^(۱).

واته: ههر كهس سو پاسی خه لك نه كات، (كه چاكه يان له گه ل
كردوه) نه وه سو پاسی خواي گه و ره ي نه كردوه.

(۱) صحيح: رَوَاهُ أَحْمَدُ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ)، وَقَالَ شُعَيْبُ الْأَرْنَؤُوطُ: إسناده صحيح.

سوۋدەكانى ئەم فەرمودە:

۱- خۇاى گەۋرە لە قورئاندا كە باسى سوپاسگوزارى بەندەكانى بۇ نىعمەتەكانى دەكات، بە گلهى و سەرزەنشتەۋە دەفەرموى:

﴿وَقَلِيلٌ مِّنْ عِبَادِيَ الشَّاكِرُ﴾ (۱۳) سبأ.

ۋاتە: ۋە ژمارىيەكى زۆر كەم لە بەندەكانم سوپاسگوزارن.

۲- لە بىر نەكەى، زۆر سوپاسى ئەو كەسانە بكە كە چاكەيان لە گەل كەردوى، بە باشترىن شىۋە پاداشتى ئەو كەسە بدوۋە كە چاكەى لە گەل كەردوى، پىنى بلى: (جَزَاكَ اللّٰهُ خَيْرًا)^(۱).

۳- پىغەمبەر (صلى الله عليه وسلم) فەرمودىتى^(۲): ھەر كەس سوپاسگوزارى (لەسەر شتى) كەم نەكات، سوپاسگوزارى (لەسەر شتى) زۆرىش ناكات، بۇيە تۆ لە سەر چاكەى زۆر بچووكىش، زۆر سوپاسى چاكەكار بكە.

۴- سوپاسگوزارى نىعمەت بەۋە دەكرى باسى نىعمەتەكە بكەى و، ھەۋلىش بەدى لە رەزامەندى خوا بەكارى يىتى.

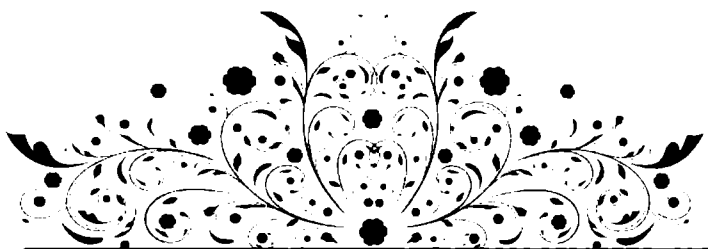
(۱) (مَنْ صُنِعَ إِلَيْهِ مَعْرُوفٌ، فَقَالَ لِفَاعِلِهِ: جَزَاكَ اللّٰهُ خَيْرًا، فَقَدْ أُلْبَغَ فِي الثَّنَاءِ)، صحيح: رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ.

ۋاتە: ھەر كەسك كە چاكەيەكى لە گەل كرا، بە چاكەكارەكەى گوت: (جَزَاكَ اللّٰهُ خَيْرًا)، ئەۋە بە باشترىن شىۋە سوپاس و ستايىشى كەردوۋە.

(۲) (مَنْ لَا يَشْكُرُ الْقَلِيلَ لَا يَشْكُرُ الْكَثِيرَ) حَسَنٌ: رَوَاهُ الْبَيْهَقِيُّ فِي (شُعَبِ الْإِيمَانِ).

ساده و خاکی به

۳۳

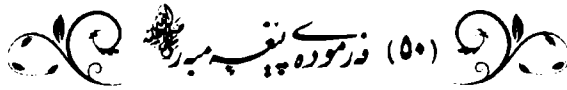

(مَنْ تَوَاضَعَ لِلَّهِ إِلَّا رَفَعَهُ اللَّهُ)^(۱).

واته: ههر یه کتیک له بهر خوا بئی فیزو خاکی بئی،
به دنیایی خوا بهرزی ده کاته وه.

(۱) صَحِيح: رَوَاهُ مُسْلِمٌ، وَأَبُو نَعِيمٍ فِي (الْحَلِيَّةِ)، وَاللَّفْظُ لِأَبِي نَعِيمٍ.

سۈۋدەكانى ئەم فەرمودە:

۱- خۋاى بالادەست فەرمانى پىكر دووين سادەو خاكى بين، ۋە ھەر شەشى لىكرووين ئەگەر خۆ بە گەۋرە بىينىن.

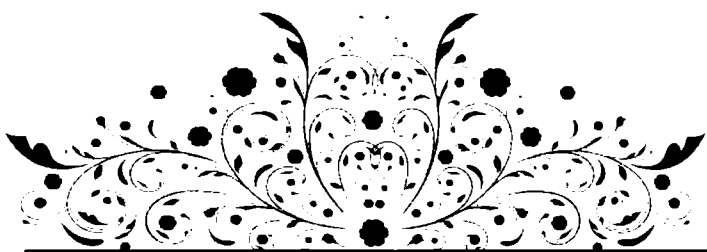
۲- سادە بوون بەرانبەر خۋا ماناى ملکہ چى بۆ فەرمانى خۋا دەگەيەنى و حىكمەت و دانايىش بە خاۋەنەكەى دىبەخشى.

۳- ھەمىشە خۋا خۆ بە گەۋرە زانان توۋشى زەلىلى دەكات، دەلىن: رۆژىك پىاۋىكى خۆ بە گەۋرە زان زۆر مەدحى خۆى دەكات و دەلى: من ھەرگىز شتم لە بىر ناچى! دواى كە دىمەۋى پروات دەلىتە خزمەتكارەكەى ئەۋ نەعلانەم بۆ يىنە، خزمەتكارەكەش پىى دەلى: گەۋرەم نەعلەكان وا لە پىتن!

۴- سادەو خاكى بوون بەرانبەر خەلك دىبە لەبەر خۋاى بەرزى.

يارمە تىدەن بە

۳۴

(إِنْ اللّٰهَ فِي عَوْنِ الْعَبْدِ مَا كَانَ الْعَبْدُ فِي عَوْنِ أَخِيهِ)^(۱).

واتە: بىگومان خوا لە يارمە تىدانى بەندە داىە، ئەو ەندەى بەندە
لە يارمە تىدانى برا (و خوشکە) کەى دابى.

(۱) صَحِيح: رَوَاهُ أَحْمَدُ، وَمُسْلِمٌ، وَأَبُو دَاوُدَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ).

سۈرۈشكەن ئۆگەتۈش مەزمۇنى:

۱- خۇي گەۋرە داۋامان لىدەكات ھاۋكارى يەكتىرىن لەسەر چاكەكارى
ۋ پارىزكارى.

۲- دۇنيابە كاتىك تۆ يارمەتى ھەر كەسك دەدەي، خۇي بالادەست
يارمەتت دەدات.

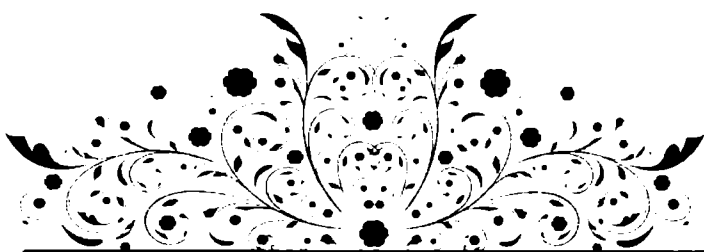
۳- ھاۋكارى كىرىنى بىر مەسۇلماننى خۇت مەرج نى ھەر ماددى بى،
دەگۈنچى بە وشە تەعبىر بى، بۇ نەۋى: كاتىك كىشەكى ھەيە ھەۋلىدە
لەسەرى سوۋىك بىكى، قەسەي ۋاي بۇ بىكە لە خەم ۋ خەفەتى كەم
بىكەيەۋە، كە خۇشى ھەيە لەگەلى بەشدارى نەۋەش ھاۋكارىيە، بۇ چۈنە
شۈننىك پىۋىستى پىتە لەگەلى بىرۋو يارمەتى بىدە مادام بۇ كارى چاكە.

۴- نىماندار بۇ نىماندار ۋەك دىۋار ۋايە، ھەندىكى ھەندىكى تۈۋندۈ
پتەۋ دەكات.

پاستگۆ بە

۳۵

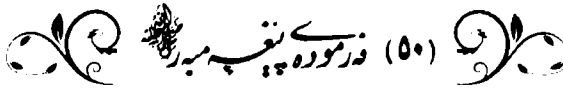

(عَلَيْنَكُم بِالصَّدَقِ فَإِنَّ الصَّدَقَ يَهْدِي إِلَى الْبِرِّ
وَإِنَّ الْبِرَّ يَهْدِي إِلَى الْجَنَّةِ)^(۱).

واتە: داواتان لێدەكەم پاستگۆبن، بێگومان پاستگۆیی پێنمایی
دەكات بۆ (هەموو کردارو گۆفتاریکی) چاکە، وە چاکەش
پێنمایی دەكات بۆ بەهەشت.

(۱) صحیح: رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ، وَمُسْلِمٌ، عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ).

سۈۋدەكانى نەم فەرموۋدە:

۱- ھەر كەس لە گەل خوا راست بى، لە گەل خەلكىش راستگۆ دەيى.

۲- مروفى راستگۆ خوا ھەر لە دونيادا بەرھەمى راستگۆيى پيشان دەدات.

۳- نە گەر نىماندارىكى تەۋاۋى و دەرەۋى بە راستى گۆپرايەلى
فەرمانى خوا بىكەي، برادرەيەتى لە گەل راستگۆياندا بىكە، چونكە
خوا فەرمانى پىكرەۋى و فەرموۋىتى:

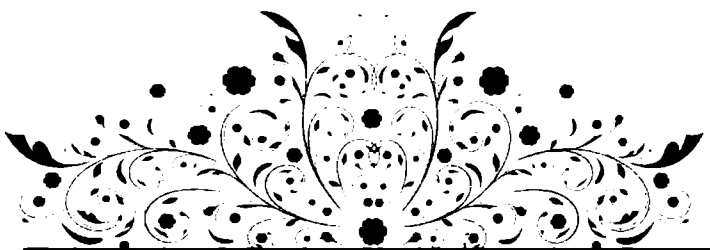
﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَكُونُوا مَعَ الصَّادِقِينَ﴾ (التوبة)

ۋاتە: ئەي ئەۋانەي نىمانتان ھىناۋە! پارىز لە خوا بىكەن و لە گەل
راستگۆيانىن.

۴- راستگۆي لە ژيانى دونيا ھۆكارى بە دەستھىنانى متمانەي
خەلك و بەرەكەتى خوايە.

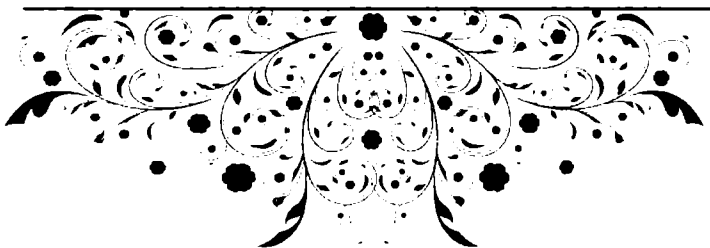
ئاسانكار بە لە ژین و دین

۳۶

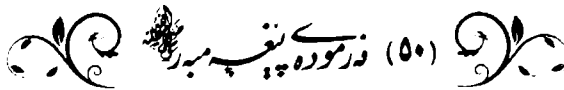

(بَشْرُوا وَلَا تُنْفَرُوا وَيَسِّرُوا وَلَا تُعَسِّرُوا)^(۱).

واتە: موژدە بە خەلك بدەن و نزيكيان بكەنەوهو دووريان
مەخەنەوه (لە دينداري)، وه ئاساكاربن، قورسى
مەكەن (لە دينداري).

(۱) صَحِيح: رَوَاهُ مُسْلِمٌ، وَأَبُو دَاوُدَ، عَنْ أَبِي مُوسَى (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ)

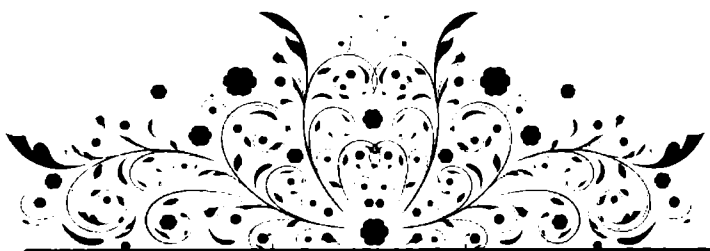
سوۋدەكانى نەم فەرمودە:

- ۱- مەسۇلمانان لە كاروبارى دنياو دواړوژياندا وا باشه هميشه لايەنى ناسانكارىي بگرنه بهر، له چوار چيوهى شرع.
- ۲- كاتيك سهيرى قورپان دهكەين دەبينين خواى بهبهزەمى هميشه ديهويى كاروبارى ديندارى بۇ مەسۇلمانان ناسان بكات.
- ۳- وه پيوسته باسى شتيك نه كړئ كه نه چيته عه قلى كهسى بهرانبهر.
- ۴- پيوسته له كړين و فروشتن و گشت مامه له كان ناسانكارىي، تا نهو دووعايه پيغه مبهري خوا (صلى الله عليه وسلم) بتگريته وه كه ده فرموي: (رَجِمَ اللَّهُ عَبْدًا سَمَحًا إِذَا بَاعَ سَمَحًا إِذَا اشْتَرَى سَمَحًا إِذَا اقْتَضَى)^(۱)، واته: په حمه تى خوا لهو كه سه بى كه ناسانكاره كاتيك كه (شتيك) ده كړئ، كاتيك كه (شتيك) ده فروشي، كاتيك ما فيكى هديهو داواى ده كاته وه (يان دادوهرى دهكات له نيوان دوو كهس به داد گهرى).

(۱) صَحِيح: رَوَاهُ ابْنُ مَاجَه، عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا).

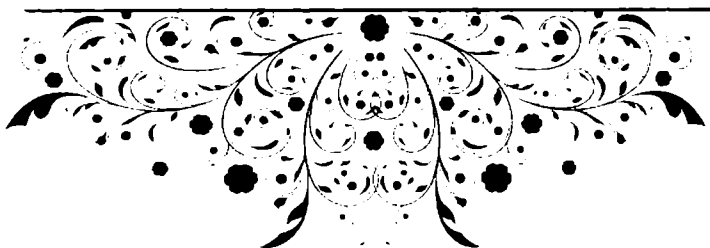
خاوهن شهرم و شکو به

۳۷

(الْحَيَاءُ مِنَ الْإِيمَانِ، وَالْإِيمَانُ فِي الْجَنَّةِ)^(١).

واته: شهرمنی له ټیمانه وهیه، وه (خاوهن) ټیمانیش له بهه شته.

(١) صَحِيح: رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ).

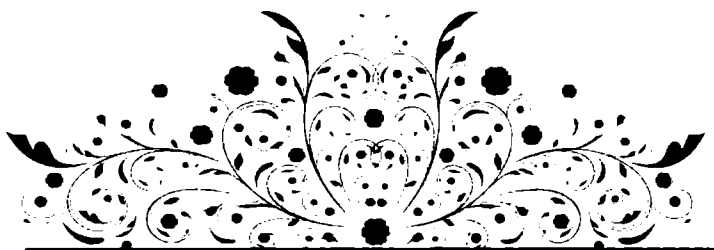
سوۋدەكانى نەم فەرموۋدە:

- ۱- خوا له هەموو كەس شایستەترە شەرمى لى بکەى.
- ۲- نابى شەرم کردن وا له مسولمان بکات داواى به دەستەینانى زانیارى نەکات، قەتادە (پەحمەتى خواى لى بى) دەلى: (لَا يَتَعَلَّمُ الْعِلْمَ: مُسْتَحْيٍ، وَلَا مُسْتَكْبِرٌ)^(۱) واتە: دوو كەس فێرى زانست و زانیارى نابن: كەسى شەرمەن، وە كەسى خۆ بە گەرەزان و لە خۆبايى!
- ۳- هەر كەس بەپۆشاكى حەيا پېۆشرى، لەبەر چاوى خەلك عەيبى دەپۆشرى.
- ۴- هەموو پێغەمبەران بە خەلكى دەرووبەرى خۆيان فەرموۋە: (إِذَا لَمْ تَسْتَحِ فَاصْطَعْ مَا شَتَّ)^(۲)، واتە: نە گەر شەرم و حەيات نەبوو، نیدی چى دەرەوى بیکە!

(۱) صَحِيح: رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ فِي بَاب: الْحَيَاءِ فِي الْعِلْمِ.

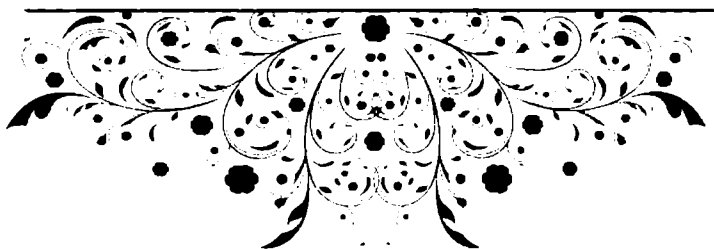
(۲) صَحِيح: رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ عَنْ أَبِي مَسْعُودٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ).

ئاسانکارو نهرم و نيان به

(مَنْ كَانَ سَهْلًا هَيِّنًا لَيْنًا حَرَّمَهُ اللَّهُ عَلَى النَّارِ)^(۱).

واته: ههر كه سيك رهوشت و ئاكارى ئاسان بيت و، له سهرخوو،
نهرم و نيان بى، خوا ئاگرى دوزهخى له سهر قه دهغه ده كات.

(۱) صحيح: رَوَاهُ الْحَاكِمُ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ)، وَقَالَ: صَحِيحٌ عَلَى شَرْطِ مُسْلِمٍ.

سوۋدەكانى نەم فەرموۋدە:

۱- نەرم و نىانى يەككە لە سيفتەكانى خۋاى بەرزو بى ۋىئە، تۆش ھەۋلىدە بە پى تۋاناۋ لە قەدەر خۆت ئەو سيفتە لە خۆتدا بەرجەستە بىكەى.

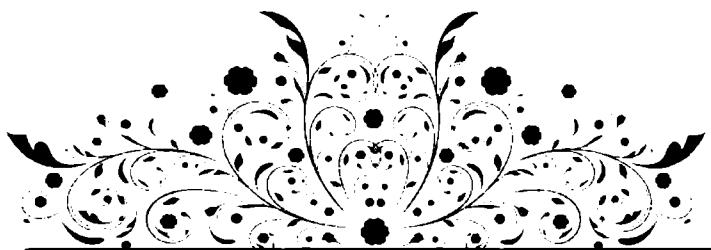
۲- نەرم و نىانى ھۆكارى كەم ھەلە كردنتە، چونكە كەسى نەرم و نىان زوو بىر يار نادات.

۳- گەر نەرم و نىان بى لای خەلك جوان دەبى، چونكە ئەو سيفتە لە ھەر كەسنىكا ھەبىج ھەتمەن جوانى دەكات، ۋەك پىغەمبەر (صلی اللہ علیہ وسلم) فەرموۋىتتى: نەرم و نىانى لە ھەر شتىكا ھەبىج جوانى دەكات، ۋە لە ھەر شتىك نەبى ئىللا ناشىرىنى دەكات.

۴- نەرم و نىانى خۆ ماندوۋو كىردنى دەۋى، ۋە خۆراھىنانى دەۋى، شتىك نىە بىچى بىكرى، يان بىپۆشى، ۋەك پىغەمبەر (صلی اللہ علیہ وسلم) فەرموۋىتتى: ۋە نەرم و نىان بوون بە خۆراھىنانە لەسەرى.

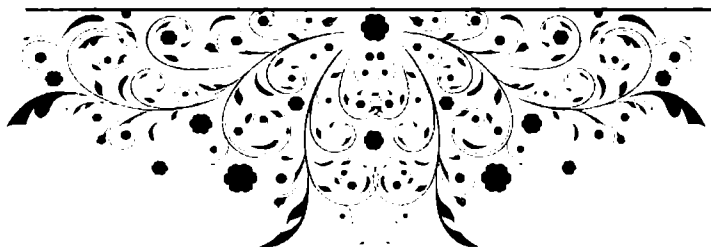
خهلات خوشهویستی زیادهکات

۳۹

(تَهَادُوا تَحَابُّوا)^(۱).

واته: دیاری و خهلات بیهخشن به یه کتر، چونکه
خوشهویستی نیوانتان زیاتر دهکات.

(۱) صحیح: رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ فِي الْأَدَبِ الْمَفْرَدِ: ۵۹۴، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ).

سوۋدەكانى ئەم فەرموۋدە:

۱- گەرەتەرىن و باشتەرىن رېگە بۇ بە دەست ھېنانى خۇشەۋىستى خەللات و ديارىيە.

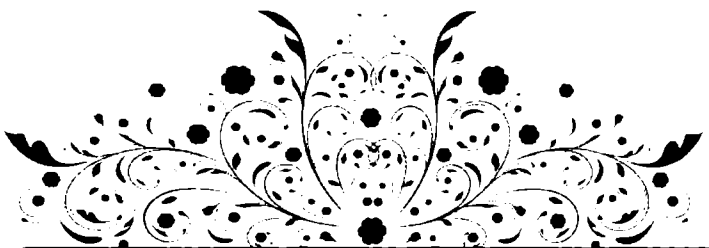
۲- ديارى و خەللات كە نىشانەى خۇشەۋىستىيە، لە ھەمان كاتدا ھۆكارى نەھىشتىنى رېق و توورەيى و ھەسوۋدى و، ھەرچى سىفەتى خراپە لە دلى كەسى بەرانبەر.

۳- پېغەمبەرى خوا (صلى الله عليه وسلم) خەللات و ديارى ۋەردەگرت و پاداشتى خاۋەنەكەشى دەدايەۋە لەسەرى، ھەرچى لەلا ھەبوۋايە دەيدا بە خاۋەن ديارىيەكە.

۴- نىسلام زۆر گرنگى داۋە بە پتەۋكردنى پەيۋەندى نىۋان مەۋقەكان و تەۋندو تۆل كەردنى.

ھەر كاريكت كىرد بە جوانى بىكە

(إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ إِذَا عَمِلَ أَحَدُكُمْ عَمَلًا أَنْ يُتْقِنَهُ)^(۱).

واتە: بىگومان خوا پىي خوشە ئەگەر يە كىكتان كاريكى كىرد،
بە وردەكاريى و پوختى و پىكى ئەنجامى بدات.

(۱) حسن: رَوَاهُ الْبَيْهَقِيُّ فِي شُعَبِ الْإِيمَانِ، عَنْ عَائِشَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا).

سوۋدەكانى ئەم فەرموۋدە:

۱- ئەم فەرموۋدە ھانمان دەدات لەسەر ئەۋەى ھەر كارىكمان كرد، بەجوانى و رېك و پىكى ئەنجامى بدمىن.

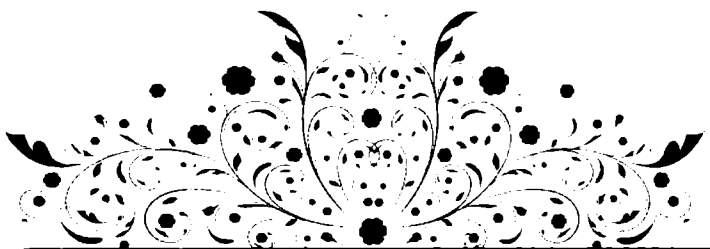
۲- يىنگومان ھەر كارىك كە بە رېك و پىكى ئەنجام بدرى، دەرەنجامىكى زۆر باشى دەمى.

۳- بەجوان ئەنجامدانى كارەكانت، خۆشەۋىستى خۋاى گەۋرە بەدەست دەھىنى.

۴- مەبەست لەم كارە، تەنھا بواری دىندارىي نىە، بەلكو ھەر كارو كردهۋىەكى دىن و دونيا دەگرتەۋە.

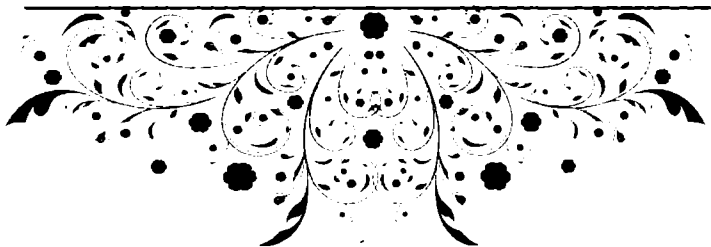
كە چوۋى بۇ شوينىك سىلاو بىكە

۴۱

(لَا تَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ حَتَّى تُؤْمِنُوا، وَلَا تُؤْمِنُوا حَتَّى تَحَابُّوا،
أُولَٰئِكَ عَلَىٰ شَيْءٍ إِذَا فَعَلْتُمُوهُ تَحَابَبْتُمْ؟
أَفْسُوا السَّلَامَ بَيْنَكُمْ)^(۱).

ۋاتە: ناچنە بەھەشت تا ئیمان نەھىنن، ۋە ئیمانیش ناھىنن تا
يەكترتان خۆشنەۋى، ئايا كارىكتان پى بلىم ئەگەر ئەنجامى بدەن بە
ھۆيەۋە يەكترتان خۆشدەۋى؟ لە نىۋ خۆتاندا سەلام بىلاۋ بىكەنەۋە.

(۱) صَحِيح: رَوَاهُ مُسْلِمٌ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ).

سوۋدەكانى ئەم فەرمۇدە:

۱- سلاۋكردنت لە خەلكى نىشانەى ئيماندارى و دىپاكى و دووریتە لە رڧ و كینه.

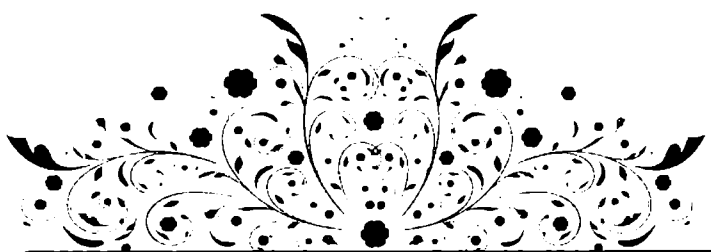
۲- سلاۋكردنت لە خەلكى ھۆى خۆشەویست بوونتە لە لای خەلك.

۳- ھەتا دەتوانى لە كاتى سلاۋ كردن ناوى ئەو كەسە بێنە كە سلاۋى لێدەكەى، وە بە زەردەخەنەۋە وشەكانت لە زار دەریچن.

۴- كە خەلكت خۆشویست لەبەر خوا، خەلكیش تۆیان خۆشویست لەبەر خوا ئەۋە رېنگایەكى چوونە بەھەشتت گرتۆتە بەر، وەك پېغەمبەرى خوا (صلی اللہ علیہ وسلم) دەفەرموی: خوا فەرموویەتى: ئەوانەى لەبەر گەۋرەى من یەكتریان خۆشەۋى، شوئنى نوورینیان ھەبە (لە دواپۆژ) كە پېغەمبەران و شەھیدان خۆزگەیان پى دەخوازن.

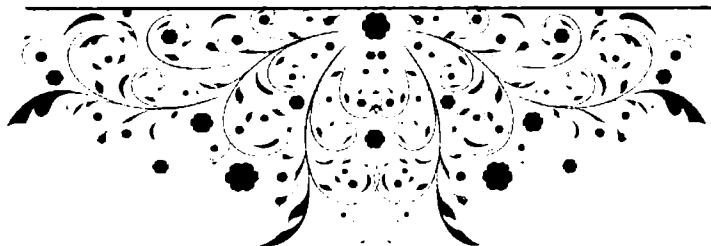
چاك و چۇنى و تەوقە بىكە

۴۲

(مَا مِنْ مُسْلِمٍ يَلْتَقِيَانِ فَيَتَصَافَحَانِ
إِلَّا غُفِرَ لَهُمَا قَبْلَ أَنْ يَفْتَرِقَا)^(۱).

واتە: ھەردوو مۇسۇلماننىڭ بەيەككە يىشتى، تەوقە لەگەل يەكتر
بىكەن، بە دۇنيايى پېش ئەوھى لە يەكتر جىيابىنەوھ خوا لە
گوناهى ھەردوو كيان خوش دەبى.

(۱) صحيح: رواه أبو داود، عن البراء (رضي الله عنه).

سوۋدەكانى ئەم فەرموۋدە:

۱- كە تەۋقەت لە گەل كەسەك كەرد تۆ زووتر دەستت بۆ دەستى بىه،
تا لەو رېگەۋە خۆشەۋىستى ۋە سادىمى خۆتى بۆ دەرىخەى.

۲- كە دەستت خستە ناۋ دەستى كەسەك، دەستى تروند بگرەۋ يەكسەر
دەستت لە دەستى دەرەمەھىنە.

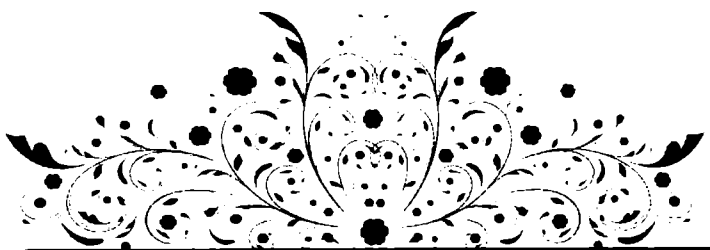
۳- تەۋقە كەردن لە گەل ئافرەتان ھەرامە بە ھىچ جۆرەك دروست نىه
(جگە لە داىك ۋە خوشك ۋە پلك ۋە پور).

۴- ئەگەر بمانەۋى چاۋ لە پىغەمبەرى خۆشەۋىست (صلی اللہ علیہ
وسلم) بکەين، دەبى زۆر گەرم ۋە گۆر بىن، ھەم لە چاك ۋە چۆنى كەردن،
ھەم لە سلاۋو تەۋقە كەردن.

كە يەككىك لە مەجلىس ھەئسا،
مەچوو بۇ شوئىنەكەى

۴۳

(إِذَا قَامَ أَحَدُكُمْ مِنْ مَجْلِسِهِ، ثُمَّ رَجَعَ إِلَيْهِ، فَهُوَ أَحَقُّ بِهِ) ^(۱).

‘ واتە: ئەگەر يەككىتان لە شوئىنى دانىشتنى خۆى ھەئسا (لە
كۆرو مەجلىس)، دواىى ھاتەوہ بۇ ئەو شوئىنە، ئەوہ خۆى بەو
شوئىنە شايستەترە.

(۱) صحيح: رَوَاهُ مُسْلِم: ۲۱۷۹، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ).

سوۋدەكانى ئەم فەرمۇدە:

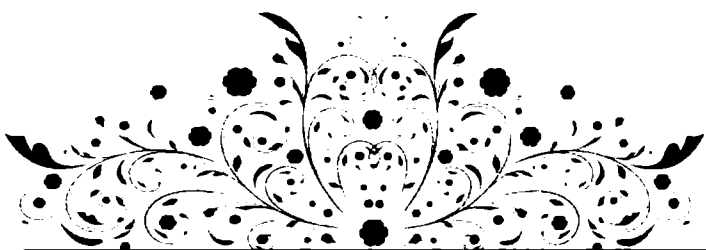
۱- پەيغەمبەر (صلى الله عليه وسلم) ئەم فەرمۇدە ئەم جۆرە پەفتارەى لە نىمەى مەسۇلمان قەدەغە كەدو.

۲- ئاينى ئىسلام، ئاينىكى گەشگىرەو تەۋاۋى بوارو ھەلسۇكەوتەكانى ژيان دەگەرتتەو، بە جىبەجى كەردنى، ژيانى ھەموو دروستكراۋەكان رەكخراۋ دەبى.

۳- ھاۋەلان خوا لىيان پازى بى، دەلەن: نىمە كە دەچوۋىنە خەزەت پەيغەمبەرى خوا (صلى الله عليه وسلم) يەكەك لە نىمە دەچوۋ لەو شەنە دادەنىشت، كە كۆتايى كۆرۈ مەجلىسەكەيە.

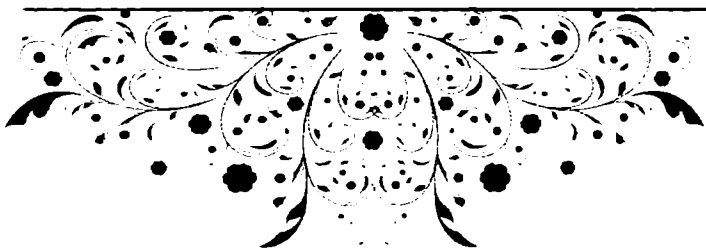
۴- لە ئاينى ئىسلام ھەموو ماف و نەركەكان ديارىكراۋن و دراۋن، تەنانەت ئەگەر مافىكى بچوكىش بوۋى، لە بىر نەكراۋە، ۋەك ئەم فەرمۇدە شىرىنە دەردەكەۋى.

مۆلەت وەردەگىرىن بۇ چوونە مالان

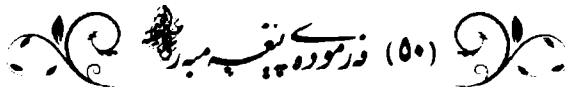

(إِنَّمَا جُعِلَ الْإِذْنُ مِنْ أَجْلِ الْبَصَرِ)^(۱).

واتە: مۆلەت وەردىگىرىن تەنھا لەبەر سەير كىردىن دانراو (واتە: بۇ
ئەو مۆلەت وەردەگىرىن تاكو راستەوخۇ سەيرى
نىو مالى خاوەن مال نەكرى).

(۱) صحيح: رَوَاهُ مُسْلِمٌ، ۲۱۵۶، عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ السَّاعِدِيِّ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ).

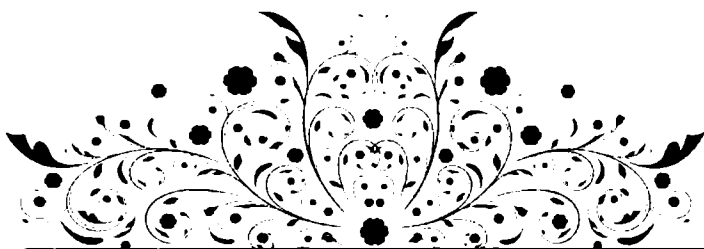

سوۋدەكانى ئەم فەرموۋىدە:

- ۱- مۆلەت ۋەرگرتن بۇ چوۋنە نىۋو مال يەككە لە ئەدبە ھەر گەۋرەكان، چونكە خۋاى گەۋرە بە تايبەت نايەتى قورئانى لەسەر دابەزاندىۋە، دروست نىيە بى مۆلەت ۋەرگرتن بېچىنە نىۋو ھېچ مالىك.
- ۲- پىش چوۋنە نىۋو مال، كە لە پىش دەرگا دەۋەستىن، بەرانبەر دەرگا ناۋەستىن، بەلكو لەلەي پاست، يان لای چەپ دەۋەستىن، بۇ ئەۋەى كە دەرگا كراۋە، پاستەوخۇ نىۋو مالەكە نەيىنىن.
- ۳- پىۋىستە زۆر بە نەرمى لە دەرگا بىدىن، ئەگەر دەرگا كراۋە، سەرەتا سلاۋ دەكەين، ئەگەر مۆلەت ھەبۋو، ئىنجا دەچىنە ژوۋرەۋە، ئەگەرنا دۋاى سى جار لە دەرگادان، پىۋىستە بگەرپىنەۋە.
- ۴- ئەگەر لە ژوۋرەۋە گوترا كىيە؟ پىۋىستە ناۋى خۇمان بلىين، تا بناسرىين.

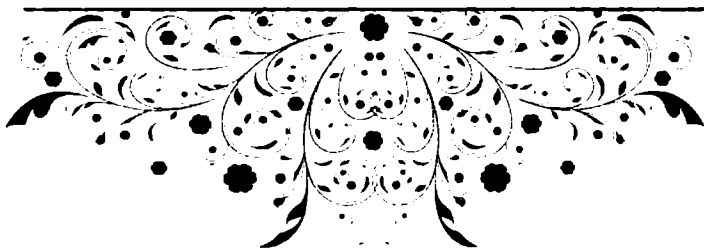
لە نىوان دوو كەس دامە نىشە
بى مۆلەت وەرگرتن

۴۵

(لَا يَحِلُّ لِرَجُلٍ أَنْ يُفَرِّقَ بَيْنَ اثْنَيْنِ، إِلَّا بِإِذْنِهِمَا)^(۱).

واتە: بۇ كەس دروست نىە لە نىوان دوو كەسدا دابىنىشى،
مەگەر مۆلەت يان لى وەر بگرتى.

(۱) حسن: رَوَاهُ الترمذی: ۲۷۵۲، فی الأدب المفرد، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا).

سودەكانى نەم فەرمودە:

۱- نەم فەرمودە فېرمان دەكات، دروست نىيە بېچى لە نىوان دوو كەس دابنىشى بىي نەوہى مۆلەتيان لىي وەرېگىرى.

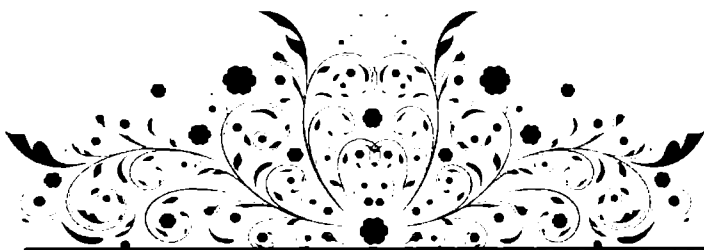
۲- پىويستە لە گەل يەكتەر ئەوپەرى رەچاوكردنمان ھەبىي، بە كاتە تايبەتەكان و كەسە تايبەتەكان، رەنگە دوو كەس حالەتەكەيان وا پىويست بكات بە تەنيابن، ناكړى ئىمە ئەو تايبەتمەنديە لەوكاتەدا رەچا و نەكەين.

۳- نەم مۆلەت وەرگرتنە بۆ چوونە شوئىنك، يان چوونە نىوان دوو كەس، يان بۆ ھەر شوئىن و ھەر مەبەستىك بىي، يەكئىكە لە رەوشت و ئەدەبە ھەرە جوانەكان.

۴- مسولمانان مافيان لەسەر يەكتەر زۆرە، دەبىي ئاگاداربىن، مافەكانى يەكتەر پىشپىل نەكەن.

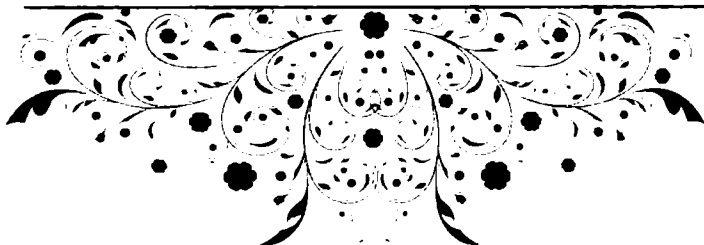
ئەگەر سىڭ كەس بوون،
با دوو كەس يېڭەۋە چىە نەكەن

۴۶

(إِذَا كُنْتُمْ ثَلَاثَةً، فَلَا يَتَنَاجَى اثْنَانِ دُونَ الثَّالِثِ،
فَإِنَّهُ يُحْزَنُهُ ذَلِكَ)^(۱).

ۋاتە: ئەگەر سىڭ كەس بوون، با دوۋان يېڭەۋە بە چىەۋ نەينى
قسەى نەكەن و، خۇيان لە كەسى سىيەم جىانەكەنەۋە، چونكە
ئەۋ (رەفتارە) دلتەنگى دەكات.

(۱) صحيح: رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ: ۱۲۸۸، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا).

سووده كانى نهم فەرمووده:

۱- نه گەر زياتر بوون له سى كەس ئاساييه دوو كەس به تەنياو به نهيتى قسان بکەن، واتە: كە تىكەل به خەلك بوون، چونكه كەسى سىيەم دەتوانى له گەل يەككى دىكه قسە بكات.

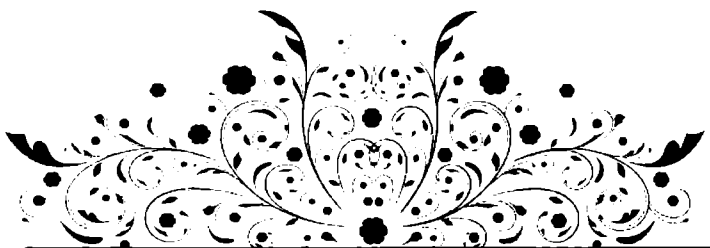
۲- نايى نىسلام زۆر پەچارى هەست و شعورى مرؤفى كردوه، هۆكارى گوترانى نهم فەرمووده نەويه، كە سىك هەست به دلتهنگى نهكات و، دلنارەحەت نەبى، پەنگە وا گومان ببات، كە ئەو دوو كەسە باسى ئەو بکەن، يان بلئ: دەبى چ شتىك هەبى له من پەنھانى بکەن و بىشارنەوه؟!

۳- يىگومان نهم پەفتارە پيچەوانەى ئەدەبى كۆرۆ مەجليسە، كە كاتىك سى كەس پيکەوه دادەنیشن، دووانيان پيکەوه قسە بکەن به نهيتى.

۴- ئەو جۆرە پەفتارە زۆر جار دەيىتە هۆى دروستبوونى كيشەو پچرانی پەيوەندى نيوان هاوړى و دۆستە زۆر نزيك و خۆشەويستەكان.

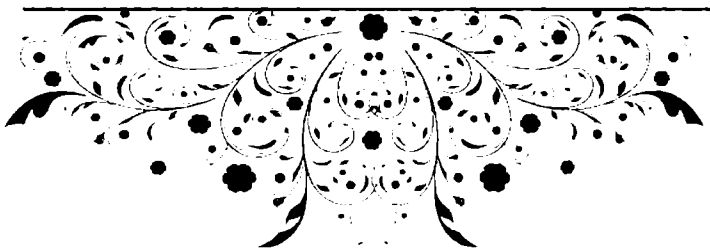
هاوړې باش هه لېږه

۴۷

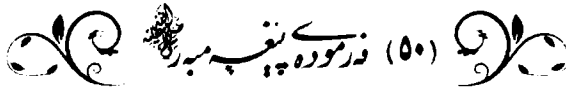

۲ الرَّجُلُ عَلَى دِينِ خَلِيلِهِ، فَلْيَنْظُرْ أَحَدُكُمْ مَنْ يُخَالِلُ (۱).

واته: مروء له سره ټاينی هاوړېکه په تی، بویه هر په کیک له ټیوه با
سه یږ بکات، بزانی کی ده کاته خوښه ویست و هاوړې خوئی؟

(۱) حسن: رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ، وَالتِّرْمِذِيُّ: ۳۴۸۴، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ).

سوۋدەكانى ئەم فەرموۋدە:

۱- بە زۆرى وايە كە مروۇف لە سەرەتاي تەمەنيەۋە ئەگەر دۆست و برادەرىكى باشى لىق ھەلگەۋت، بەرەۋ باشە دەچى، ئەگەر خوانە خواستە توۋشى دۆست و ھاۋەلىكى خراب بوو، بەرەۋ خراپە پەلگىش دەبى.

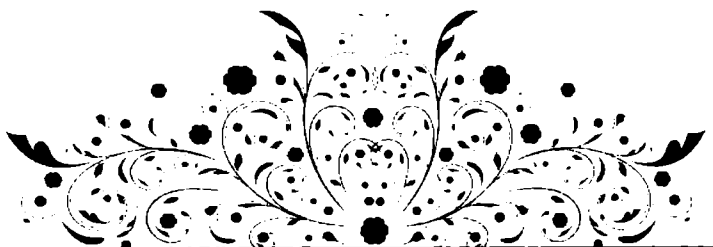
۲- ھاۋرىيەتى كەسى خراب ناكەين، چونكە لىيەۋە فىرى كردارو گوفتارى خراب دەبين.

۳- برادەرىكان ھەمىشە كاريگەريان لەسەر يەكدى ھەيە، جا كامەيان بەھىزتر بى ئەويان كاريگەرى زياتر دەبى، تۆ ھەۋلىدە كەسىكى زۆر چاكبى و لەسەر چاكىەت زۆر بەھىزبى، بۆ ئەۋەى پىت كاريگەرىن، ۋە من پىم وايە پاش دىسۆزىت بۆ خوا، زانىارى و پەۋشتە بەرزەكان ھۆكارى سەرەكىن تا بتوانىت كاريگەرى دروست بكەى لەسەر برادەرىكانت.

۴- برادەرى باشەكان لە ھەموو كاتىك بران، بە تايبەت لە كاتى تەنگانەۋ ناخۆشى، بۆيە دەبى بۆ زانىن و ناسىنى برادەرى باشەكان لە كاتە تايبەتەكان بگەرىين.

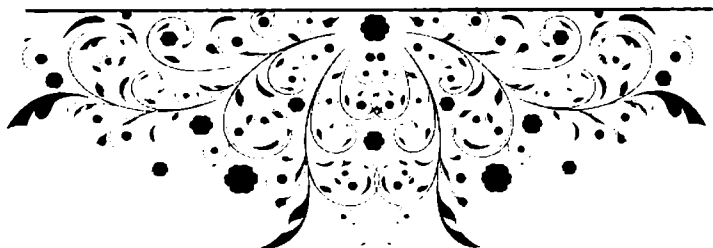

هەموو کەسیک هەلە دەکات

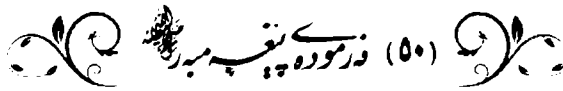

(كُلُّ بَنِي آدَمَ خَطَّاءٌ، وَخَيْرُ الْخَطَّائِينَ التَّوَّابُونَ)^(۱).

واتە: هەموو مرووفیک هەلە دەکات، وه باشتی نی هەلە کارانی ش،
ئەوانەن کە پێداچوونە وه بۆ خویان دەکەن و پەشیمان دەبنە وه.

(۱) حسن: رَوَاهُ أَحْمَدُ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ).

سوۋدەكانى ئەم فەرموۋدە:

۱- خۋاى گەۋرە ئىمەى وا دروست كرده، كه تۈۈشى له بىر چۈنەۋەۋ
ھەلەۋ گوناھ بىين، وه يىنگومان ھىچ مەرۋفك نىه دوور بى له ھەلە
و گوناھان.

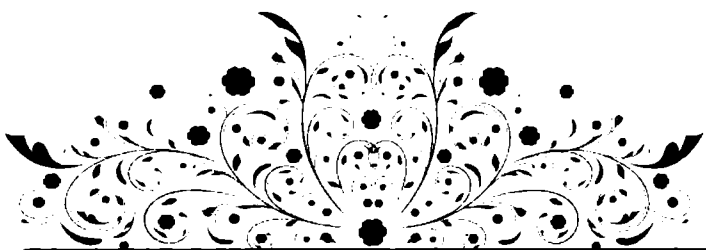
۲- پىۋىستە لەسەرمان كه دەزانين ھەلەيەك، يان گوناھيكمەن كرده،
زوو پەشيمان بىنەۋەۋ بىرپار بدەين جارىكى تر، كارى لەم شىۋە نەكەينەۋە،
چۈنكه پەند ۋەرگرتن له ھەلە ۋامان لىدەكات بەرەۋ پىش بچين.

۳- ھەر كات يەككە ھەلەيەكمەن بەرانبەر دەكات، دەبى ھەۋلبدەين
پاساۋو بىيانۋى بۇ بىننەۋە.

۴- باشتىن كەس، كەسكە ھەلەى كردهۋ دواتر دانى پىداھىناۋەۋ
بىرپار دەدات بە چاكەكردن ئەم ھەلەيە قەرەۋو بىكاتەۋە، داننان بە ھەلە
دوورت دەكاتەۋە له لووتبەرزى.

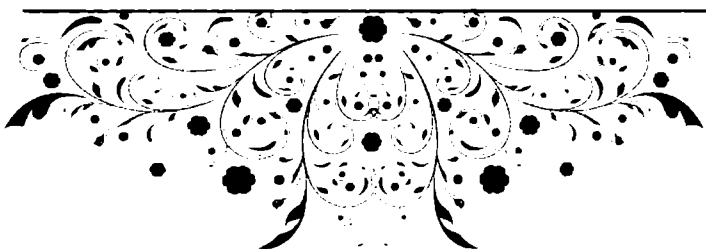
دۋاى خواردن و خواردنەوہ
سوپاسى خوا دەكەين

۴۹

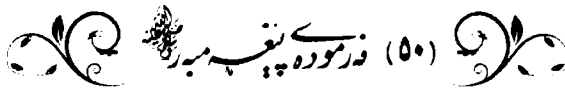

(إِنَّ اللَّهَ لَيَرْضَىٰ عَنِ الْعَبْدِ، أَنْ يَأْكُلَ الْأَكْلَةَ أَوْ
يَشْرَبَ الشَّرْبَةَ فَيَحْمَدُهُ عَلَيْهَا)^(۱).

واتە: بىگومان خوا بەوہ لە بەندەكەى رازى دەبى، ئەگەر
خواردنێكى خوارد سوپاسى خواى لەسەر بكات، يان
خواردنەوہىكى خواردەوہو سوپاسى خواى لەسەر بكات.

(۱) صحيح: رَوَاهُ مُسْلِمٌ: ۲۷۳۴، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ).

سوۋدەكانى ئەم فەرموۋدە:

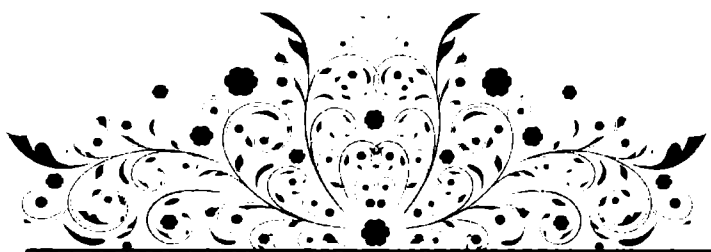
۱- ئەم فەرموۋدە ئەۋەمان فېر دەكات كە سوپاسى خۇاى گەۋرە بىكەين، چۈنكى نىعمەت و چاكەى زۆرى پېئەخشيۋىن.

۲- دەپى ئەم نىعمەتانه بزانين و بناسين بۆ ئەۋەى سوپاسى خۇاى لەسەر بىكەين.

۳- باشتىن ۋەفا بۆ كەسىك كە خۇاردن و خۇاردنەۋەت دەداتى سوپاسكردنە، خۇاى گەۋرەش ئەم دوو نىعمەتەى بە ئېمە داۋە، پېۋىستە ھەموو پۇۋژىك چەند جار شۇكرو سوپاسى خۇاى ئەم نىعمەتانه بىكەين، كە خۇاى گەۋرەىە.

۴- بىر كۈردنەۋە لە نىعمەت و چاكەكانى خۇاى تەالى، دەپى ۋامان لى بىكات خۇمان دوور بگىرىن لە ئەنجامدانى سەرىپچى و گوناھو تاۋان.

۵۰ ھەموومان پىكەۋە خواردن دەخۇين

(فَاجْتَمِعُوا عَلَى طَعَامِكُمْ، وَادْكُرُوا اسْمَ اللَّهِ
عَلَيْهِ يُبَارِكْ لَكُمْ فِيهِ)^(۱).

ۋاتە: لەسەر خواردنە کانتان کۆبینەو، وە ناوی خۆی لەسەر
بێنن، بەرە کەت و پیزی تێدەکەوێ.

(۱) حسن: رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ: ۳۷۶۴، عَنْ وَخْشِيِّ بْنِ حَزْبٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ).

سوودەکانى نەم فەرمووده:

۱- كۆبونەوهى خىزان لەسەر سفرەى نان خواردن، خۆشهويستيان زياتر دەكات.

۲- ھۆكارى زياد بوونى پېزو بەرەكەتى خواى گەورەيه بۆ پزقى نەم ماله.

۳- كە ناوى خوا دەھىنى لەسەر نان خواردن، جۆرىكە لە سوپاس گوزارى كردنى خواى پەروەردگار.

۴- نەگەر لە كۆتايى دا، يەك كەس دوعاى بەرەكەتى پزق و پۆزى بخوئى، بەر ھەمووان دەكهوى.

سوپاس و پىزانىن

لە كۆتايى دا زۆر سوپاس بۆ ھەموو ئەو مامۇستا بەرپىزانەى
ھاۋكارم بوون لە پىداچوونەھو ھاۋكارى كردن، لە شت زيادو كەم
كردنى ئەم كىتەبەدا، لە ناخى دىلم دوعاى خىريان بۆ دەكەم، خوا بىكاتە
تويشۋوى دواپۇرزيان، بە باشتىن شيۋە پاداشتيان بداتەو، بە تايىبەت
بەرپىزان:

(مامۇستا عبدالخالق پووناكى، مامۇستا سۇران أحمد، مامۇستا
سىروان حامد، خوشكەكانمان: ھاۋزىن أسعد، سارە عبدالله، ئيمان
محمد).

سىروان كاكە أحمد

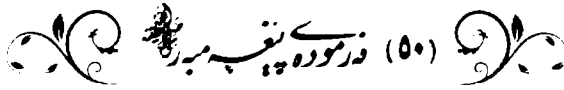
۲۰۱۹ / ۶ / ۳۰

ھەولتير

نېۋەرپۇك

- كاتىك سەرنجى پېغمبەر (صلى الله عليه وسلم) دەدەى! ۸
- پېغمبەر گيان مىندالانى زۆر خۇش دەويست ۱۰
- هەندى نىشانەى رەۋش جوانى! ۲۰
- ۱- فەرموودە لەبەر بکەو كارى پى بکە ۲۲
- ۲- خوا مەبەست بوون لە كارى چاك ۲۴
- ۳- ئىسلام و پاىەكانى ۲۶
- ۴- ئيمان و پاىەكانى ۲۸
- ۵- لە دىنى خوا شارەزا بە ۳۰
- ۶- تام و چىژى ئيمان بکە ۳۲
- ۷- پېغمبەرمان (صلى الله عليه وسلم) لە ھەموو كەس خۇشتر دەۋى ۳۴
- ۸- بە قورئان بەرز دەبىەۋە ۳۶
- ۹- سوننەتى پېغمبەر (صلى الله عليه وسلم) زىندوو بکەۋە ۳۸
- ۱۰- دايك و باوكت رازى بکە ۴۰
- ۱۱- خەلكت لەبەر خوا خۇش بوى ۴۲
- ۱۲- مسولمانان خوشك و براى تۆن ۴۴
- ۱۳- ستەم لە كەس مەكە ۴۶
- ۱۴- زمانت لە خراپە بگرەۋە ۴۸
- ۱۵- پىزى مىۋان بگرە ۵۰
- ۱۶- تانەدەرو نەفرىنكەر مەبە ۵۲

- ۱۷- دَل و دەروونت پاك بى..... ۵۴
- ۱۸- دَلَسْـوْزبە ۵۶
- ۱۹- گومانى باش بە خەلك بە ۵۸
- ۲۰- زۆر پرسیار نەکردن ۶۰
- ۲۱- دوعا بۆ موسولمانان بکە ۶۲
- ۲۲- پاك و خاوپنى نيوەى ئيمانە ۶۴
- ۲۳- يەكەم پرسیارى دواپوژ دەربارەى نوژەكانتە ۶۶
- ۲۴- صەلاواتە كانمان دەگاتە پېغەمبەرمان (صلی اللہ علیہ وسلم) ۶۸
- ۲۵- چۆنیەتى صەلاوات ناردن بۆ پېغەمبەرمان (صلی اللہ علیہ وسلم) ۷۰
- ۲۶- پېغەمبەر (صلی اللہ علیہ وسلم) پەوشتە جوانەكانى تەواو کرد ۷۲
- ۲۷- پرووخـوْش بە ۷۴
- ۲۸- ھەر قسەكت بیست مەيگېرەوہ ۷۶
- ۲۹- قسەت خوْش بى..... ۷۸
- ۳۰- مامەلەت خوْش بى..... ۸۰
- ۳۱- تەرازووی چاکەكانت قورس بکە..... ۸۲
- ۳۲- سوپاسگوزار بە ۸۴
- ۳۳- سادەو خاکی بە ۸۶
- ۳۴- يارمەتیدەر بە ۸۸
- ۳۵- راستگوْ بە ۹۰
- ۳۶- ئاسانکار بە لە ژین و دین ۹۲
- ۳۷- خاوەن شەرم و شکۆ بە ۹۴
- ۳۸- ئاسانکارو نەرم و نیان بە ۹۶
- ۳۹- خەلات خوْشەويستی زیاد دەکات ۹۸

- ۴۰- ھەر كارىكت كرد به جوانى بىكه ۱۰۰
- ۴۱- كه چووى بۇ شوينىك سلاو بكه ۱۰۲
- ۴۲- چاك و چۆنى و تهوقه بكه ۱۰۴
- ۴۳- كه يه كيك له مه جليس هه لسا، مه چوو بۇ شوينه كهى ۱۰۶
- ۴۴- مۆلەت وەردە گرین بۇ چوونە مالان ۱۰۸
- ۴۵- له نتيوان دوو كهس دامه نيشه بى مۆلەت وەرگرتن ۱۱۰
- ۴۶- ئەگەر سى كهس بوون، با دوو كهس پىكه وه چپه نه كهن ۱۱۲
- ۴۷- هاوپرى باش هه لىژيره ۱۱۴
- ۴۸- هه موو كه سيك هه له ده كات ۱۱۶
- ۴۹- دواى خواردن و خواردنه وه سوپاسى خوا ده كهين ۱۱۸
- ۵۰- هه موومان پىكه وه خواردن ده خوين ۱۲۰
- سوپاس و پىزانين ۱۲۲

فەرمووده‌ی پێغه‌مبەر ﷺ

له‌به‌رکردنی فەرمووده‌کانی پێغه‌مبهری خوا ﷺ، وه‌ پارێزگاری لێکردن و کار
پێکردنی له‌ کرده‌وه‌ هه‌ره‌ باش و گرنگه‌كانه‌، وه‌ له‌ به‌رێزترین و
گه‌وره‌ترین عیبادته‌كانه‌، جگه‌ له‌ فه‌رزه‌كان، ئه‌وه‌ كه‌سه‌ی فەرمووده‌یه‌کی
پێغه‌مبەر ﷺ له‌ به‌ر ده‌كات و له‌ ماناكه‌ی تێده‌گات و له‌ تێو خه‌لك‌ بـلاوی ده‌كات وه‌،
پێغه‌مبەر ﷺ ده‌باره‌ی فەرموویه‌تی: «نَضَرَ اللَّهُ امْرَأً سَمِعَ مِنَّا حَدِيثًا، فَحَفِظَهُ حَتَّى
يُبْلَغَهُ غَيْرَهُ».

له‌م فەرمووده‌ دووعا کردن هه‌یه‌، یان هه‌والدان هه‌یه‌ له‌لایه‌ن
پێغه‌مبهری خواوه‌ ﷺ ده‌باره‌ی حالێ ئه‌وه‌ كه‌سه‌ی هه‌ولێ پاراستن و بـلاو
کردنه‌وه‌ی فەرمووده‌ ده‌دات.

دیاره‌ تێگه‌یشتن له‌ ئایین له‌ ڕێگه‌ی تێگه‌یشتن له‌ قورئان و سوننه‌ته‌وه‌
ده‌بێ، وه‌ تێگه‌یشتن له‌ سوننه‌ت له‌ ڕێی شرو‌فه‌و شیکردنه‌وه‌ی زانایان
ده‌بێ، هه‌ر كه‌س ئه‌مه‌ی کرد نیشانه‌ی ئه‌وه‌یه‌ خوا ویستی خیری بۆی
هه‌یه‌.

07504671394 - 07824671394

■ فه‌یس بووک : کتێبخانه‌ی حاجی قادری کۆبی
■ هه‌ولێر - به‌رامبه‌ر ده‌رگای قه‌لا - بازاری رۆشنییری

کتێبخانه‌ی

حاجی قادری کۆبی

بۆ چاپ و بـلاو کردنه‌وه‌